Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Chełmie

INFORMACJA
O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO MIASTA CHEŁM
ZA 2024 ROK

Chełm, dnia 4 marca 2025 r.

I N F O R M A C J A

o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
miasta Chełm za 2024 rok

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie działając w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 416 ze zm.) prowadził działalność kontrolną, badawczą, opiniodawczą i profilaktyczną w ramach szeroko pojętej promocji zdrowia oraz zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia. Realizując powyższe zadania Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie przedstawia w niniejszej informacji ocenę:

- sytuacji epidemiologicznej,
- warunków zdrowotnych środowiska bytowania człowieka (komunalne, żywieniowe, środowiska pracy, nauczania i wychowania),
- działalności opiniodawczej i kontrolnej nadzoru zapobiegawczego,
- działalności w zakresie edukacji zdrowotnej społeczeństwa.

I. Sytuacja epidemiologiczna miasta Chełm

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie monitoruje sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych na podległym terenie. Przeprowadzana jest analiza występowania chorób zakaźnych, weryfikacja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne i zakażenia. Uczestniczy w koordynowanych przez NZIP globalnych programach eliminacji odry i różyczki oraz eradykacji poliomyelitis. Utrzymywana jest wzmożona gotowość do podjęcia działań w przypadku podejrzenia zachorowania na te choroby. W ramach zapobiegania oraz zwalczania chorób zakaźnych przeprowadzane są dochodzenia epidemiologiczne, mające na celu unieszkodliwienie źródła zakażenia, przecięcie dróg szerzenia się zakażenia, a także uodpornienie populacji. Prowadzony jest nadzór epidemiologiczny nad chorymi na gruźlicę oraz podejmowane są szybkie działania celem objęcia nadzorem i badaniem osoby ze styczności z chorym na gruźlicę, aby zapobiegać rozprzestrzenianiu się gruźlicy, w tym wielolekoopornej.

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych miasta Chełma można ocenić jako stabilną. W 2024 roku nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny, błonicę, różyczkę, świnkę, odrę, EPEC, czerwonkę, tężec, brucelozę, listeriozę, toksoplazmozę, wzw typu A, włośnicę, AIDS, rzeżączkę, inwazyjną chorobę wywołaną Haemophilus influenzae.

Na podobnym jak w 2023 r. poziomie utrzymywały się zachorowania na WZW typu B, boreliozę, COVID-19. Odnotowano pojedyncze zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową, HIV, zarejestrowano dwa przypadki kleszczowego zapalenia mózgu. W 2024 zaobserwowano wzrost zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe oraz ospę wietrzną, różę i płonicę.

Oceny sytuacji epidemicznej chorób zakaźnych dokonano na podstawie analizy przypadków zgłoszonych przez lekarzy, w związku z ustawowym obowiązkiem zgłaszania zachorowań na choroby zakaźne. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela 1.

Tabela 1. *Liczba zachorowań oraz wskaźniki zapadalności.*

Lp.	Nazwa jednostki chorobowej	**2024 r.**		**2023 r.**		**2022 r.**	
		Zach.	Zap.	zach.	zap.	zach.	zap.
1.	Salmonelloza	6	7,8	10	17,2	7	11,2
2.	Bakteryjne zakażenia jelitowe - ogółem	41	53,6	31	53,5	44	70,4
3.	Wirusowe zakażenia jelitowe - ogółem	108	141,1	56	96,6	130	208
4.	Biegunki	45	58,8	40	69,0	58	92,8
5.	Róża	24	31,4	7	12,0	6	9,6
6.	Płonica	21	27,4	7	12,0	5	8
7.	Borelioza	52	67,9	56	96,6	98	156,8
8.	Ospa wietrzna	189	246,9	81	139,8	578	924,8
9.	Różyczka	0	0	0	0	0	0
10.	Świnka	0	0	3	5,1	2	3,2
11.	WZW typu B BNO	1	1,3	1	1,7	1	1,6
12.	WZW typu C BNO	10	13,0	4	6,9	6	9,6
13.	Gruźlica	5	6,5	9	15,5	4	6,4
14.	Nowo wykryte zakażenia HIV	1	1,3	1	1,7	0	0
15.	Narażenie na wściekliznę – podjęcie szczepienia	13	16,9	12	20,7	8	12,8
16.	COVID-19	434	567,1	461	795,7	3969	6350,4

Borelioza to zakaźna, wielonarządowa choroba zapalna wywołana przez krętki z rodzaju *Borrelia* przenoszone przez kleszcze. Choroba przebiega z zajęciem skóry, stawów, układu nerwowego i serca. Stanowi najczęściej występującą chorobę od kleszczową w Polsce. W 2024 r. zachorowania na boreliozę utrzymywały się na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym. Ogółem zachorowały 52 osoby. Wiek chorych wahał się od 20 do 84 lat. W strukturze zachorowań według płci przeważały kobiety (31 przypadków). Wszystkie zachorowania zaklasyfikowano jako potwierdzone (na podstawie wysokiego poziomu przeciwciał w klasie IgG potwierdzonych testem WB – 34 przypadki lub rumienia wędrującego – 18 przypadków). W zdecydowanej większości do ukąszeń przez kleszcze dochodziło na terenie naszego powiatu. Ze zgromadzonych danych wynika, że do ekspozycji na kleszcze dochodziło w ogródkach przydomowych i działkowych oraz w lasach.

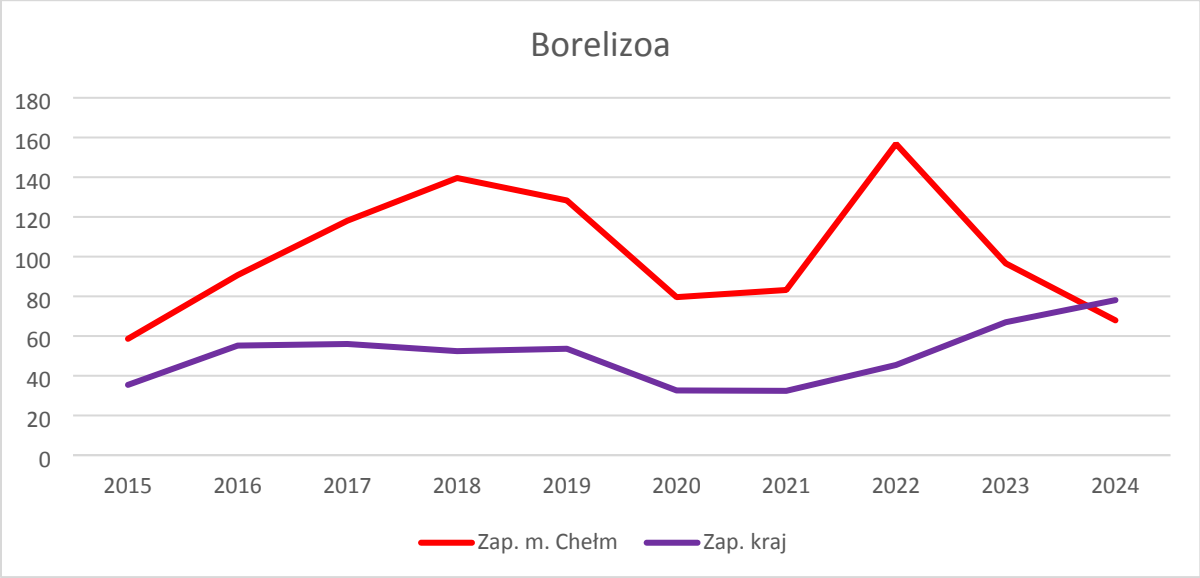

Wykres 1. *Zapadalność na boreliozę na terenie miasta Chełma w latach 2015-2024.*

W analizowanym roku sprawozdawczym zarejestrowano dwa przypadki kleszczowego zapalenia mózgu. Zachorowanie dotyczyło kobiety w wieku 68 lat oraz mężczyzny – lat 23. Rozpoznania dokonano na podstawie objawów oraz badań laboratoryjnych (badanie krwi i płynu mózgowo- rdzeniowego).

W 2024 r. odnotowano wzrost liczby zachorowań na WZW C. Przypadki zgodnie z definicją zostały zakwalifikowane jako BNO. Wirusowe zapalenie wątroby typu C rozpoznawane jest w okresie zmian przewlekłych, z uwagi na fakt, że początek choroby często przebiega bezobjawowo. Na terenie miasta zachorowało 10 osób (5 kobiet i 5 mężczyzn). Wiek chorych wahał się od 37 do 68 lat. Zachorowania zostały rozpoznane na podstawie badań laboratoryjnych (a-HCV, RNA HCV). HCV RNA wykryto u wszystkich osób. W działaniach inspekcji sanitarnej, kładzie się duży nacisk na kontrolę sterylizacji, dezynfekcji, procedur wykonywania zabiegów (medycznych i niemedycznych) naruszających ciągłość tkanek oraz utrzymanie wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania tych świadczeń. Wczesne rozpoznanie zakażenia daje wysoką szansę na wyleczenie. Ponadto zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na ostre wirusowe zapalenie wątroby typu C u 59-letniej kobiety pochodzącej z miasta. Kwalifikacji przypadku dokonano w oparciu o zgłaszane objawy kliniczne, występujące u chorej oraz na podstawie wyników badań.

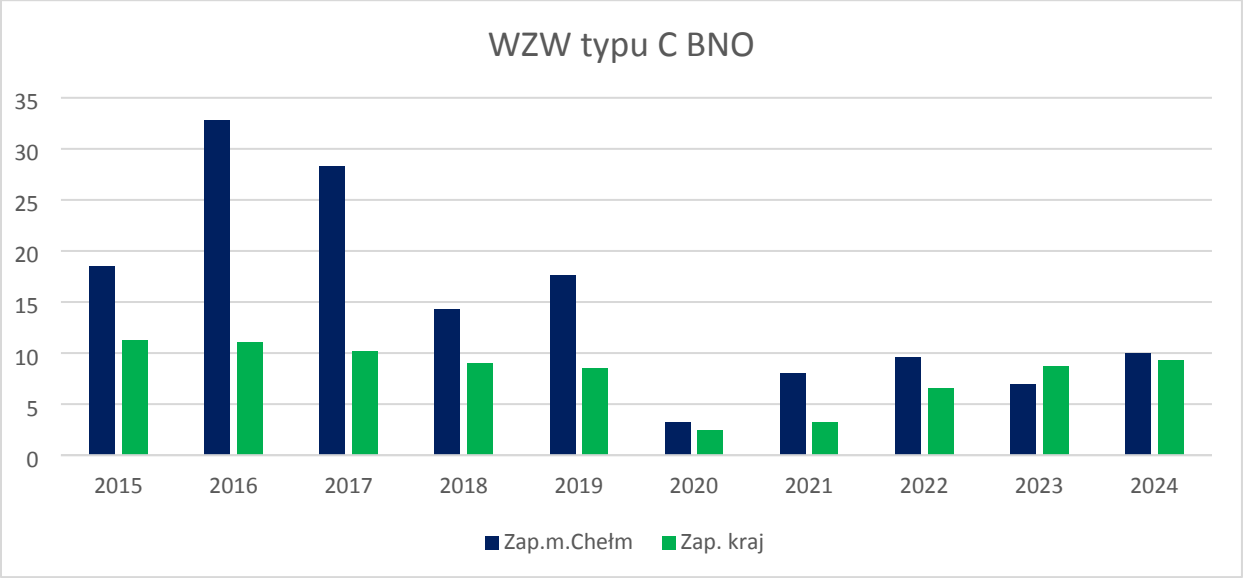

Wykres 2. *Zapadalność na wzw typu C BNO na terenie miasta Chełma w latach 2015-2024.*

W roku 2024 tak jak w roku poprzednim, zarejestrowano na terenie miasta Chełm jedno zachorowanie na wzw typy B (BNO), które dotyczyło 50-letniego mężczyzny. W badaniach uzyskano dodatnie wyniki AgHBs i HBV-DNA. Dzięki prowadzonej działalności oświatowo-profilaktycznej, systematycznemu podnoszeniu poziomu higieny w placówkach służby zdrowia oraz popularyzacji szczepień ochronnych przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B od kilku lat notuje się pojedyncze przypadki zachorowań na WZW typ B. Ogólnie można stwierdzić, że sytuacja epidemiologiczna w tym zakresie jest korzystna. Osiągnięto ją przede wszystkim dzięki szczepieniom ochronnym.

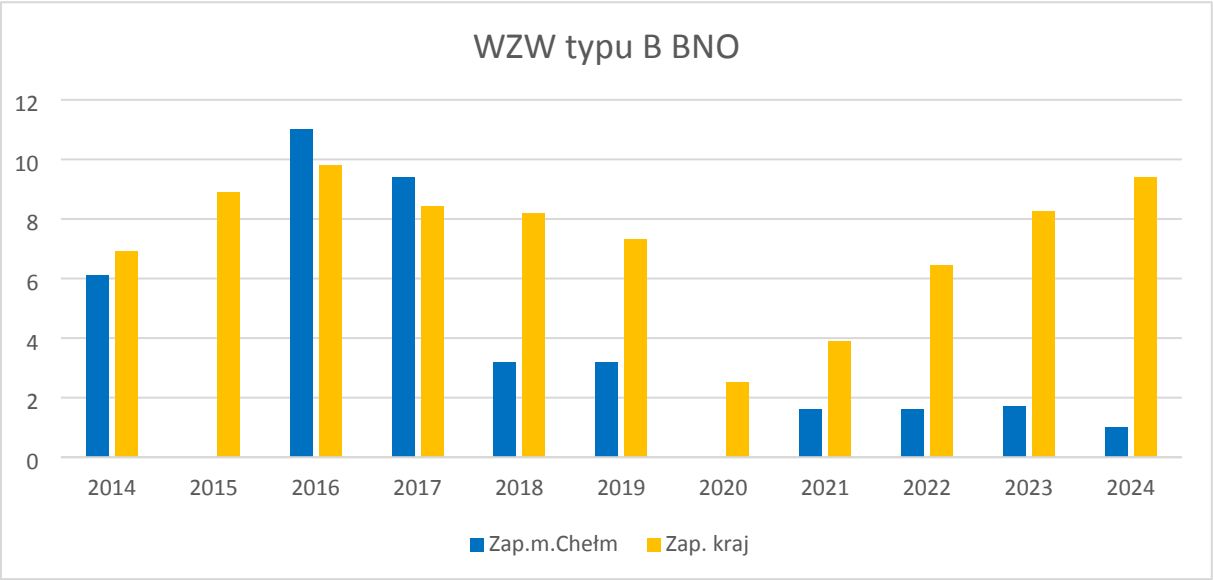

Wykres 3. *Zapadalność na wzw typu B na terenie miasta Chełma w latach 2014-2024.*

W analizowanym okresie nastąpił spadek liczby zatruć pokarmowych wywołanych przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*. Zarejestrowano 6 przypadków zatruć pokarmowych wywołanych ww. patogenem. Zachorowało 3 mężczyzn i 3 kobiety. Wiek chorych wahał się w przedziale od 0 do 70 lat. W 2024 r. nie wystąpiło żadne ognisko choroby przenoszonej drogą pokarmową wywołane przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*.

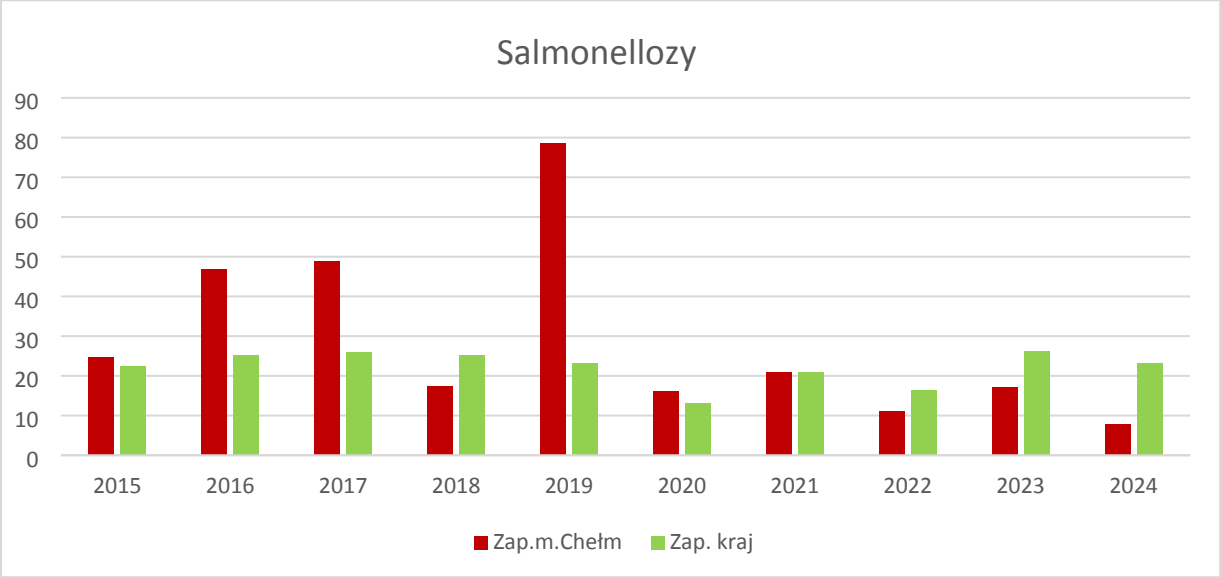

Wykres 4. *Sytuacja epidemiologiczna salmonellozy na terenie miasta Chełma w latach 2015-2024.*

W 2024 nie zarejestrowano przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez EPEC. Zanotowano nieznaczny spadek liczby zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile - 41 przypadków.

Poza bakteryjnymi zakażeniami jelitowymi, w 2024 roku zanotowano 108 przypadków zakażeń o etiologii wirusowej. Przyczyną zachorowań były rotawirusy (17 zakażeń), norowirusy (78 przypadków zakażeń) oraz 13 wirusowych zakażeń jelitowych innych określonych i nieokreślonych.

Obowiązkiem szczepień ochronnych objętych jest w Polsce 13 chorób zakaźnych. W grupie chorób, przeciwko którym stosuje się uodpornienie, w analizowanym roku podobnie jak rok wcześniej, nie zgłoszono żadnego zachorowania na błonicę, tężec, odrę, świnkę i różyczkę.

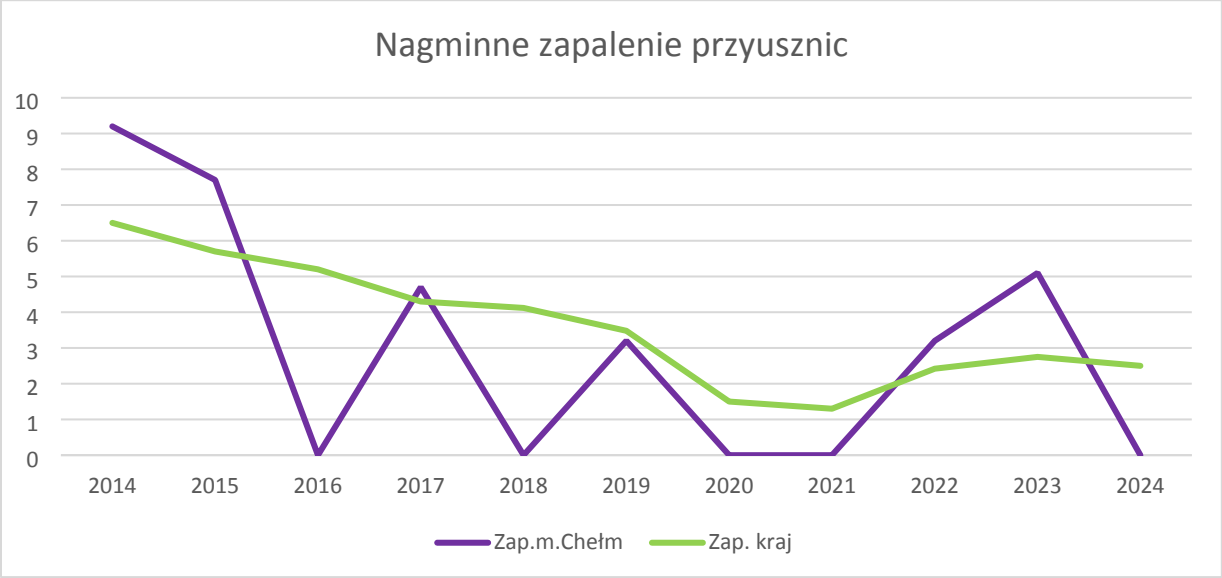

Wykres 5. *Sytuacja epidemiologiczna nagminnego zapalenia przyusznic na terenie miasta Chełm w latach 2015-2024.*

Po wzroście zachorowań na różyczkę w 2012 r. oraz 2013 r. nie zarejestrowano ani jednego potwierdzonego przypadku różyczki. Aktualnie przeciwko tej chorobie szczepiona jest cała populacja dzieci.

Ospa wietrzna należy do wysoce zakaźnych chorób wieku dziecięcego, w związku z tym najwięcej zachorowań odnotowuje się u dzieci przebywających w środowisku szkolnym i w przedszkolach. W 2024 r. wystąpił wzrost zachorowań na ospę wietrzną. Ogółem zachorowało 189 osób. Najwięcej zachorowań odnotowano do 9-go roku życia. Obowiązkowym szczepieniom przeciw ospie wietrzej podlegają dzieci i młodzież do ukończenia 19. roku życia ze wskazań medycznych tj. z upośledzeniem odporności wrodzonym lub nabytym o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu choroby, przed planowanym leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią, oraz osoby z ich otoczenia, które nie chorowały na ospę wietrzną. Ponadto szczepieniom podlegają również dzieci przebywające lub zakwalifikowane do pobytu w żłobkach lub klubach dziecięcych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, domach pomocy społecznej, rodzinnych domach dziecka.

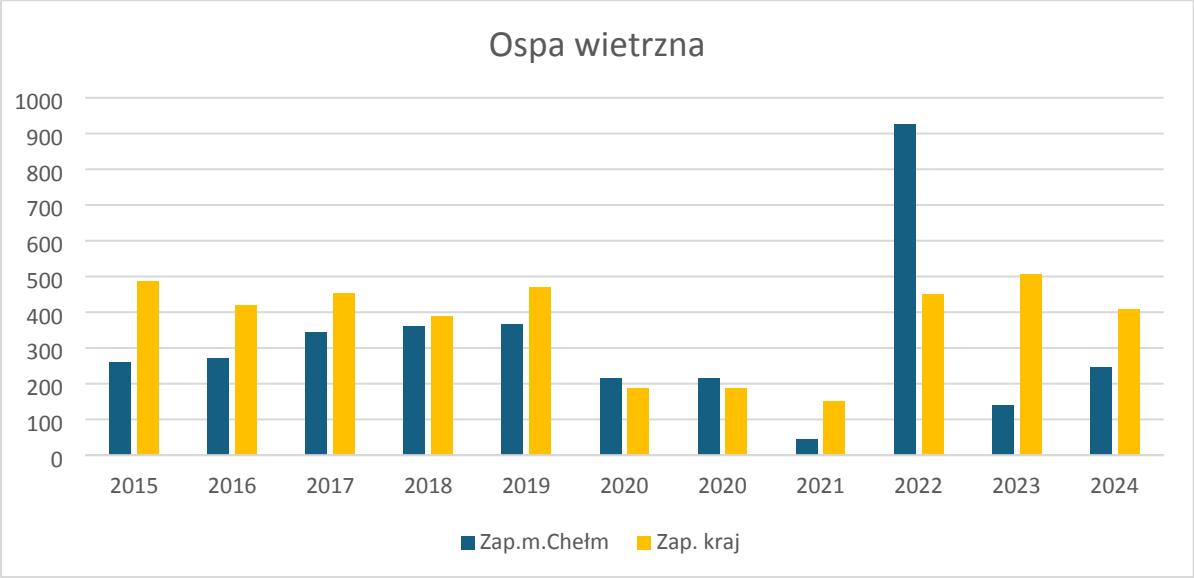

***Wykres 6**. Sytuacja epidemiologiczna ospy wietrznej w latach w 2015-2024.*

W 2024 r. ogółem zarejestrowano 15 przypadków krztuśca (zapadalność 19,5), w tym: 5 potwierdzonych, 1 prawdopodobny, 9 możliwych. Każde zgłoszenie było analizowane i przeprowadzano dochodzenie epidemiologiczne. Następnie dokonywano klasyfikacji wg obowiązującej definicji przypadku. Rozpoznań dokonano na podstawie objawów klinicznych oraz wyników badań diagnostycznych. Wiek chorych wahał się w przedziale 2- 52 lata. Według danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego w ciągu całego 2024 r. w Polsce zachorowało ponad 32 tys. osób (zapadalność 86,3). W latach 2021-2023 na terenie miasta Chełm nie odnotowano zachorowań na krztusiec. Ostatni przypadek zarejestrowano w 2020 r.

W 2024 r. na terenie miasta Chełm zarejestrowano 434 przypadki zachorowań wywołanych SARS-CoV-2. W okresie od 01.01.2024 r. do 31.12.2024 r. nie zarejestrowano ognisk epidemicznych COVID-19.

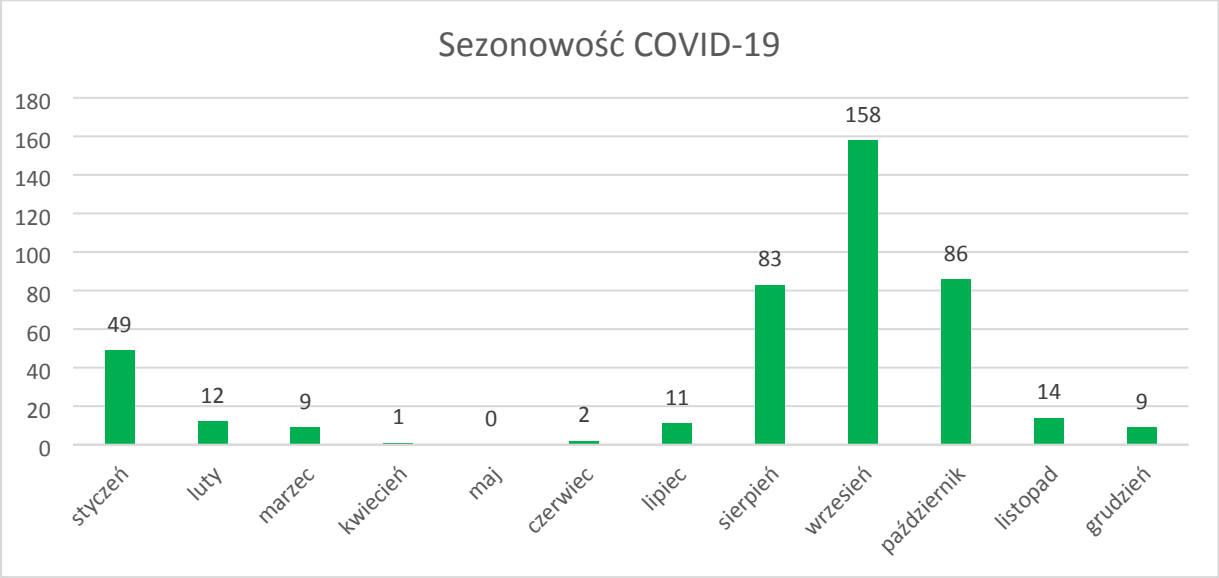

Wykres 7. *Sezonowość zachorowań na COVID-19 w 2024r. w mieście Chełm.*

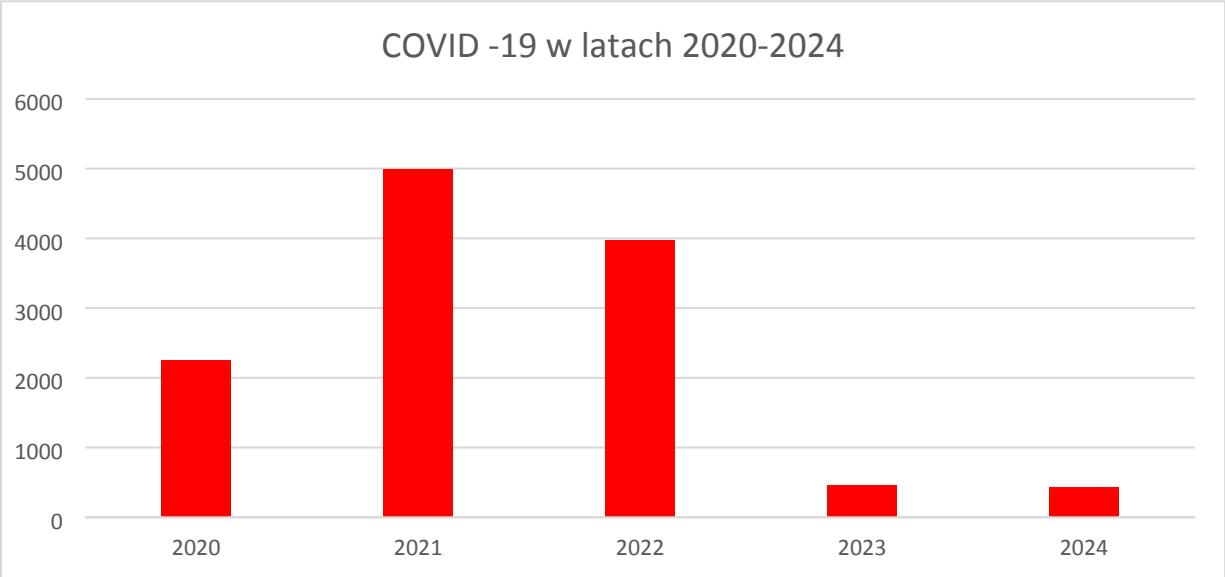

Wykres 8. *Liczba zachorowań na COVID-19 w latach 2020-2024 w mieście Chełm.*

Ostre infekcje dróg oddechowych, w tym grypa należą do najczęściej występujących chorób zakaźnych. W 2024 r. zarejestrowano 148 zgłoszeń zachorowań na grypę, potwierdzonych testem antygenowym COMBO lub badaniem molekularnym. Najwięcej zachorowań odnotowano wśród osób w przedziale wiekowym 15-64 lata. Zachorowania na grypę spowodowały, że do szpitali skierowano 12 osób. Przyczyną hospitalizacji były objawy ze strony układu oddechowego. Największą liczbę osób kierowaną do szpitali stanowiły dzieci w wieku od 0-4 lat. Wśród wszystkich zgłoszonych w 2024 r. przypadków zachorowań rozpoznawana była głównie grypa typu A. W sezonie grypowym 2023/2024

(od października 2023 r. do kwietnia 2024 r.) zarejestrowano 103 przypadki grypy. Natomiast w sezonie 2024/2025 (od października 2024 r. do 15.02.2025 r.) zgłoszono 734 przypadki grypy.

W okresie 01.01-31.12.2024 r. zgłoszono 10 przypadków zachorowań na RSV, co stanowi prawie 3 krotny spadek w stosunku do roku ubiegłego. Hospitalizacji wymagało 5 osób. Ogółem odnotowano 6 zachorowań u dzieci do lat 2.

W okresie od 01.01.2024 r. do 31.12.2024 r. zanotowano 1 przypadek zakażenia HIV.

W okresie od 01.01.2024 r. do 31.12.2024 r. zgłoszono 5 przypadków choroby wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae.* Zachorowania przebiegały pod postacią: posocznicy, zapalenia opon mózgowo- rdzeniowych oraz zapalenia płuc. Wiek chorych wahał się w przedziale 13 – 64 lat. W strukturze zachorowań według płci przeważali mężczyźni (4 przypadki).

W 2024 r. zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową. Zachorowanie dotyczyło 15 letniej dziewczynki mieszkającej w mieście. Do Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń Ośrodkowego Układu Nerwowego (KOROUN) dostarczono izolaty wyhodowane z krwi oraz PMR, które zostały scharakteryzowane jako *Neisseria meningitidis* grupy B. Dziecko hospitalizowane było w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Lublinie. Zachorowanie przebiegało pod postacią zapalenia opon mózgowych.

W 2024 r. na terenie miasta Chełm nie odnotowano zgonów z powodu chorób zakaźnych.

W 2024 r. na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym utrzymywała się liczba zgłoszeń dotyczących kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, z tego 13 osób ze wskazań lekarskich zostało objętych szczepieniami ochronnymi przeciwko wściekliźnie. Każdorazowo po otrzymaniu informacji od lekarza i Inspekcji Weterynaryjnej o kontakcie człowieka ze zwierzęciem dzikim lub domowym wykazującym objawy budzące podejrzenie wścieklizny lub o pokąsaniu przez zwierzę przeprowadzono dochodzenie epidemiologiczne (24 wywiady) celem ustalenia rodzaju kontaktu, stopnia narażenia, danych personalnych właściciela zwierzęcia. Współpracowano z Inspekcją Weterynaryjną w zakresie wymiany informacji na temat wyników badań na obecność wirusa wścieklizny i obserwacji.

Sprawowano również nadzór nad realizacją Programu Szczepień Ochronnych, procesem dystrybucji i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych. Przeprowadzano kontrolę dokumentacji dotyczącej szczepień ochronnych oraz analizę wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych.

Prowadzono działania edukacyjne i informacyjne na temat korzyści jakie niosą ze sobą szczepienia ochronne jako bezpieczna i skuteczna metoda zapobiegania chorobom zakaźnym. Propagowano bezpłatne szczepienia w tym przeciwko HPV dzieci między 9 a 14 rokiem życia oraz przeciwko krztuścowi kobiet w ciąży po ukończeniu 27 tyg. do 36 tygodnia ciąży. Realizowano również zadania wierzyciela obowiązkowych szczepień ochronnych wobec osób prawnie zobowiązanych. Zaszczepienie wysokiego odsetka populacji przyczynia się nie tylko do znacznej redukcji zachorowalności, czego najlepszym dowodem są takie choroby, jak np. odra, poliomyelitis, WZW typu B i świnka, ale również do osiągnięcia odporności populacyjnej, czyli pośredniej ochrony przed infekcją również dla osób, które ze względu na np. niedobory immunologiczne nie mogły zostać uodpornione. Uodpornienie dzieci i młodzieży na terenie miast Chełm utrzymuje się na dobrym poziomie. Do końca 2024 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie zgłoszono 317 dzieci z terenu miasta Chełm, u których nie wykonano obowiązkowych szczepień ochronnych pomimo braku przeciwskazań. Wobec opiekunów prawnych tych dzieci w 2024 roku kontynuowano działania edukacyjne i informacyjne, a w przypadku, gdy w dalszym ciągu nie wykonano szczepień ochronnych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie jako wierzyciel wzywał do wykonania obowiązku. W 2024 roku wystawiono względem opiekunów dzieci 66 upomnień oraz 24 tytuły wykonawcze.

Tabela 2. *Procent uodpornienia dzieci i młodzieży w 2024r. w porównaniu z latami 2021 - 2023*

Lp.	Uodpornienie przeciwko	**2024**	**2023**	**2022**	**2021**
1.	Krztuścowi	96,9	95,7	95,9	95,9
2.	Błonicy i tężcowi	97,4	96,4	96,5	96,4
3.	Poliomyelitis	94,2	92,1	92,6	92,5
4.	Odrze, śwince i różyczce	95,4	94,5	94,4	94,5
5.	Gruźlicy (szczepienia noworodków)	97,5	96,8	97,6	96,9
6.	Wzw typu B	95,8	93,7	94,9	93,3
7.	Haemophilus influenzae typu B	90,3	87,2	87,9	87,5

Na koniec roku 2024 na terenie miasta Chełm znajdowało się 208 obiektów służby zdrowia. W w/w placówkach przeprowadzono 190 kontroli, w tym 3 kontrole interwencyjne.

W celu usunięcia stwierdzonych uchybień wydano ogółem 6 decyzji, nie nałożono mandatów karnych. Uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń oraz procedur zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych zwracano uwagę na opracowanie i przestrzeganie procedur zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych oraz dokumentowanie wyników kontroli realizacji tych działań. W działaniach położono nacisk na kontrolę procesów sterylizacji i dezynfekcji. Na podstawie wyników kontroli przeprowadzonych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą ocenia się, że stan placówek pod względem sanitarno-higienicznym jest dobry.

II. Higiena środowiska i obiektów użyteczności publicznej

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Wody podziemne na terenie miasta Chełma stanowią jedyne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Podstawowym sposobem zaopatrzenia ludności miasta w wodę do spożycia jest Wodociąg Zbiorowego Zaopatrzenia w Chełmie zarządzany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie. W 2024 r. na zły stan higieniczno - sanitarny i techniczny zbiornika wyrównawczego wody WZZ Chełm została wydana decyzja z terminem realizacji do połowy 2025 r. Na podstawie prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie monitoringu parametrów gr. A i B oraz kontroli wewnętrznej jakości wody dostarczanej przez Wodociąg Zbiorowego Zaopatrzenia w Chełmie, należy stwierdzić, że mieszkańcy Chełma korzystali w roku 2024 z wody dobrej jakości. Obiekt ten zaopatruje w wodę ok. 56900 mieszkańców Chełma. W okresie sprawozdawczym nie odnotowano żadnej interwencji w sprawie jakości wody dostarczanej mieszkańcom miasta. W ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej zarządców ujęć pobrano do badań laboratoryjnych 60 próbek wody z instalacji wodociągowych, z których dwa wyniki były kwestionowane.

Nadzorem sanitarnym objął również 5 indywidualnych ujęć wody zlokalizowanych na terenie miasta. Ich ocenę przedłożono w Tabeli 3.

Tabela 3. *Ocena jakości wody indywidualnych ujęć wody na terenie miasta Chełm*

Lokalizacja	Indywidualne ujęcie wody				Liczba ludności korzystającej		
	Obiekt i jego lokalizacja	Ulica	Produkcja [m³/d]	Ocena wody [dobra/zła]	z wody odpowiadającej wymaganiom	z wody nieodpowiadającej	z wody nieodpowiadającej
Miasto Chełm	Spółdzielnia Mleczarska Bieluch w Chełmie 22 - 100 Chełm	Chemiczna 4	280	dobra	30	-	-
Miasto Chełm	Austria Juice Poland Sp. z o.o. w Chełmie 22 - 100 Chełm	Kolejowa 31	184	dobra	40	-	-
Miasto Chełm	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie 22 - 100 Chełm	Ceramiczna 1	146	dobra	0	-	-
Miasto Chełm	Miasto Chełm 22-100 Chełm	Hrubieszowska 102	12	dobra	0	-	-
Miasto Chełm	CEMEX Polska Cementownia Chełm 22 - 100 Chełm	Fabryczna 6	50	dobra	0	-	-

Ocena jakości wody dostarczanej przez wodociągi

Wodociąg Zbiorowego Zaopatrzenia w Chełmie i indywidualne ujęcia wody zlokalizowane na terenie miasta Chełm dostarczały wodę, której jakość odpowiadała wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Na jednym ujęciu indywidualnym stwierdzono przekroczenie parametrów mikrobiologicznych, w związku z tym

wydano decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia z Indywidualnego Ujęcia wody Austria Juice Poland Sp. z o.o. w Chełmie, ul. Kolejowa 31. Po przeprowadzeniu działań naprawczych przez zarządcę wodociągu (tj. poinformowaniu konsumentów o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi, przedłożeniu harmonogramu realizacji działań naprawczych, podjęciu działań mających na celu doprowadzenie wody rozprowadzanej przez przedmiotowe ujęcie do jakości odpowiadającej wymaganiom higienicznym i zdrowotnym, zapewnieniu odbiorcom możliwości korzystania z wody do spożycia o odpowiedniej jakości zdrowotnej) pobrano próbki kontrolne, w wyniku których została wydana pozytywna ocena jakości wody przedmiotowego ujęcia.

Laboratoria wykonujące badania jakości wody przeznczonej do spożycia przez ludzi

Zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków badania próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonywały laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wszyscy zarządcy ww. obiektów posiadali uzgodniony z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Chełmie harmonogram wewnętrznej kontroli jakości wody. Wyniki były na bieżąco przekazywane do wiadomości PPIS w Chełmie.

Substancje promieniotwórcze w wodzie przeznczonej do spożycia

Zarządcy urządzeń wodociągowych wykonali w 2022 r. kontrolny monitoring substancji promieniotwórczych, tj.: badania stężenia trytu oraz izotopów promieniotwórczych radu Ra-226 i Ra-228. Nie odnotowano przekroczeń substancji promieniotwórczych w wodzie. Z uwagi na wynik badania stężenia aktywności radonu przeprowadzony w 2017 r., w którym nie było przekroczeń, zgodnie z wymaganiami określonymi w części D załącznika nr 4 do ww. rozporządzenia, badanie tego parametru wykonywane jest jeden raz na 10 lat. Zgodnie z prowadzonym monitoringiem substancji promieniotwórczych w wodzie kolejny pomiar stężenia trytu, izotopów promieniotwórczych radu (Ra-226 i Ra-228) i radonu należy wykonać w 2027 roku.

Badanie ciepłej wody w kierunku obecności bakterii z rodzaju Legionella sp

Na terenie Chełma w roku 2024 badania wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella sp. wykonały następujące obiekty: Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie, ul. Szpitalna 53; Środowiskowy Dom Samopomocy

w Chełmie, ul. Powstańców Warszawy 4; Mieszkania Treningowe i Wspomagane MOPR w Chełmie, ul. Wojsławicka 11B; Hala Sportowa MOSIR w Chełmie, ul. Graniczna 2A; Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Chełmie JRG1, ul. Wyszyńskiego 2B; Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Chełmie JRG2, ul. Okszowska 1; Komenda Miejska Policji w Chełmie, ul. Żwirki i Wigury 20; Novena Clinica, ul. Szpitalna 37; Stowarzyszenie MONAR Schronisko dla osób bezdomnych MARKOT w Chełmie, ul. Kąpieliskowa 28; Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Chełmskie, ul. Wołyńska 69; Chełmskie Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie w Chełmie, ul. Jedność 43; Integracyjny Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki, ul. Wolności 20; Żłobek Miejski „Słoneczko" w Chełmie, ul. Wolności 8; Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Marii Konopnickiej w Chełmie; ul. I Pułku Szwoleżerów 1; Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości", ul. Lubelska 2; Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka" i Niepubliczny Żłobek „Arka" oraz Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości", ul. 11 Listopada 2; Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości" i Niepubliczny Żłobek Integracyjny „Arka Przyszłości", ul. Zachodnia 25; II Liceum Ogólnokształcące w Chełmie, ul. Szpitalna 14; Zespół Szkół Ekonomicznychi Mundurowych im. Gen. Władysława Andersa w Chełmie, ul. Sienkiewicza 22; Pokoje Gościnne MOSIR w Chełmie, ul. I Pułku Szwoleżerów 15A oraz Hotel Kamena, al. Armii Krajowej 50.

W roku sprawozdawczym w przypadku ośmiu obiektów stwierdzono przekroczenie liczby bakterii Legionella sp. w stopniu średnim, po przeprowadzeniu działań naprawczych i ponownym przebadaniu wody wydano pozytywne oceny jakości ciepłej wody rozprowadzanej w instalacjach obiektów.

Pływalnie

Na terenie miasta Chełm nadzorem sanitarnym objęte są trzy obiekty: Chełmski Park Wodny, ul. Lubelska 133 A, Pływalnia przy I Liceum Ogólnokształcącym w Chełmie, ul. Czarnieckiego 8 oraz Kryta Pływalnia Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie, ul. Połaniecka 10. Zarządcy prowadzili kontrolę wewnętrzną jakości wody wykorzystywanej we wszystkich urządzeniach wodnych. W bieżącym roku przeprowadzono kontrole stanu sanitarno-higienicznego wszystkich pływalni w Chełmie – ich stan oceniono jako bardzo dobry i dobry.

Jakość wody w placówkach w większości przypadków spełniała wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

W roku 2024 wydano jedną decyzję (znak: NS-HK.9027.3.2.21.2024 z dnia 16 października 2024 r.) dotyczącą przekroczenia dopuszczalnej liczby bakterii z rodzaju Legionella na Pływalni I Liceum Ogólnokształcącym im. S. Czarnieckiego w Chełmie w punkcie pobrania:

- prysznic – szatnia damska (wynik: 600 jtk/100ml), stopień skażenia średni;

Po wykonaniu kontrolnych badań jakości wody z instalacji wody ciepłej w szatniach, po tygodniu od zakończenia działań naprawczych, w dniu 11 grudnia 2024 r. została wydana pozytywna ocena jakości wody.

Kąpielisko

Prezydent Miasta Chełm przedłożył do zaopiniowania Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Chełmie projekt uchwały Rady Miasta Chełm „w sprawie wykazu kąpielisk na terenie Miasta Chełm na rok 2024" pismo znak DPK.426.1.2024 z dnia 09 stycznia 2024 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie działając na podstawie art. 37 ust. 12 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz. U. z 2024r., poz. 1087 z późn. zm.), zaopiniował pozytywnie przedłożony projekt uchwały. Na terenie miasta Chełm sezon kąpielowy został określony uchwałą Rady Miasta Chełm nr XC/720/24 z dnia 21.03.2024 r. w okresie od 15.06.2024 r. do 01.09.2024 r. W porozumieniu z PPIS w Chełmie ustalono harmonogram pobierania próbek wody z kąpielisk w ilości oraz terminach zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. W harmonogramie wskazano również stały punkt poboru wody. Przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego w ramach urzędowej kontroli prowadzonej przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrano próbkę wody z kąpieliska, której badania wykonał Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie.

Łącznie PPIS w Chełmie wydał cztery pozytywne bieżące oceny jakości wody oraz jedną ocenę sezonową. Informacje o przydatności wody do kąpieli w przedmiotowym kąpielisku były na bieżąco udostępniane organizatorowi kąpieliska, Prezydentowi Miasta Chełm, publikowane Biuletynie Informacji Publicznej PSSE w Chełmie w postaci komunikatów. Aktualne informacje dotyczące przydatności wody do kąpieli dostępne były również w Serwisie Kapieliskowym prowadzonym przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Po zakończeniu sezonu kąpielowego sklasyfikowano Kąpielisko Glinianki m. Chełm na podstawie 17 próbek wody za okres 2021-2024. Woda w kąpielisku została sklasyfikowana jako dobra. Stan sanitarny i porządkowy plaży przy kąpielisku w trakcie kontroli podczas sezonu kąpieliskowego nie budził zastrzeżeń. Obiekt oznakowany był zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz

sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz.U. z 2018 r., poz. 2476).

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Pod nadzorem sanitarnym na terenie miasta znajdowały się następujące grupy obiektów użyteczności publicznej:

Tabela 4. *Obiekty użyteczności publicznej na terenie miasta Chełm w 2024 r.*

Lp.	Nazwa grup obiektów	Ilość obiektów w grupie	Ilość przeprowadzonych kontroli w 2024 r.	Obiekty ze złym stanem sanitarnym na koniec 2024 r.
1.	Ustępy publiczne i kabiny sanitarne	7	7	-
2.	Salony fryzjerskie, kosmetyczne i tatuażu	158	164	-
3.	Gabinety odnowy	14	14	-
4.	Pralnie	3	4	-
5.	Hotele i obiekty noclegowe	10	10	-
6.	Cmentarze	3	3	-
7.	Targowiska	4	4	-
8.	Zakład karny	1	1	1
9.	Obiekty sportowe i kluby sportowe	3	3	-
10.	Obiekty kulturalne i widowiskowe	4	4	-
11.	Schroniska dla bezdomnych	2	2	-
12.	Apteki i hurtownie farm.	25	13	-
13.	Dworce, przystanki i stacje PKP	4	4	-
14.	Inne	41	37	-
Razem:		**279**	**270**	**1**

Stan sanitarno-higieniczny obiektów na nadzorowanym terenie w 2024 r. określono jako dobry. Większość obiektów jest remontowana i modernizowana w zależności od potrzeb, poziom świadczonych usług wzrasta dzięki inwestycjom w nowoczesne sprzęty i urządzenia. Pozytywnie oceniono stan sanitarny zakładów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i zakłady odnowy biologicznej, a stwierdzane podczas kontroli nieprawidłowości były usuwane na bieżąco lub w terminach wyznaczonych w postępowaniach administracyjnych. Nieprawidłowości dotyczyły niezgodności proceduralnych ze stanem faktycznym w obiektach świadczących usługi fryzjerskie – postępowania zakończone.

W pozostałych grupach obiektów kontrole planowe nie wykazywały nieprawidłowości.

W ramach nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej wydano 7 decyzji administracyjnych, 61 decyzji dot. ekshumacji oraz przewozu zwłok i szczątków ludzkich oraz 17 postanowień na sprowadzenie zwłok i szczątków ludzkich.

III. Higiena Żywności i Żywienia

Głównym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia oraz nad materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością jest sprawdzanie czy przedsiębiorcy sektora spożywczego odpowiedzialni za bezpieczeństwo żywności spełniają wymagania obowiązujących przepisów, których celem jest ochrona i zapewnienie zdrowia i życia człowieka. Realizując swoje zadania, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2024 roku nadzorował 694 obiekty żywieniowo-żywnościowe na terenie miasta Chełma oraz 1 zakład materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 35 obiektów obrotu tymi wyrobami, łącznie 730 zakładów, skontrolowano 425, przeprowadzając w nich 665 kontroli.

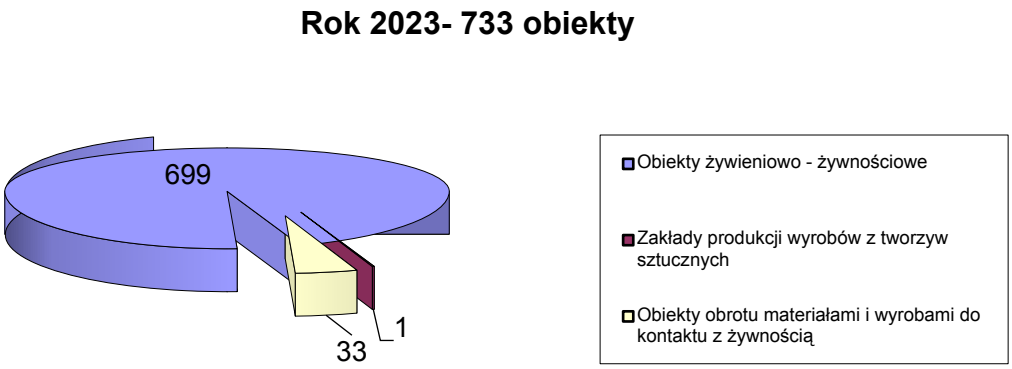

Wykres 9. *Obiekty nadzorowane w 2023 r.*

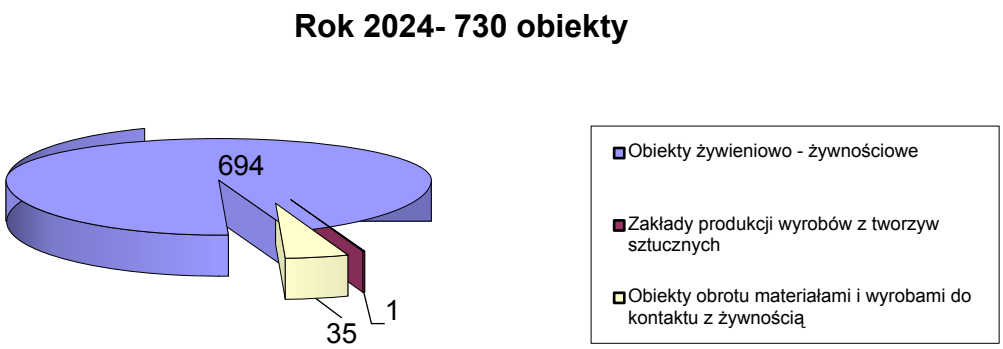

Wykres 10. *Obiekty nadzorowane w 2024 r.*

Najliczniejszą grupę obiektów na terenie miasta stanowiły sklepy spożywczo-przemysłowe (150), kioski spożywcze (45), magazyny hurtowe (16), zakłady żywienia zbiorowego otwartego (112) oraz zakłady typu zamkniętego (69). W zakładach produkujących żywność dominowały: ciastkarnie (12), automaty do lodów (5), piekarnie (6), zakłady garmażeryjne (2), zakład wyrobów cukierniczych (1), wytwórnia płatków śniadaniowych (1), młyny (2), zakład produkcji makaronu, zakład przetwórstwa owocowo - warzywnego. Nadzorowano też 35 miejsc obrotu materiałami do kontaktu z żywnością i 1 zakład produkujący wyroby do kontaktu z żywnością. Strukturę nadzorowanych obiektów przedstawiono na niżej zamieszczonym diagramie.

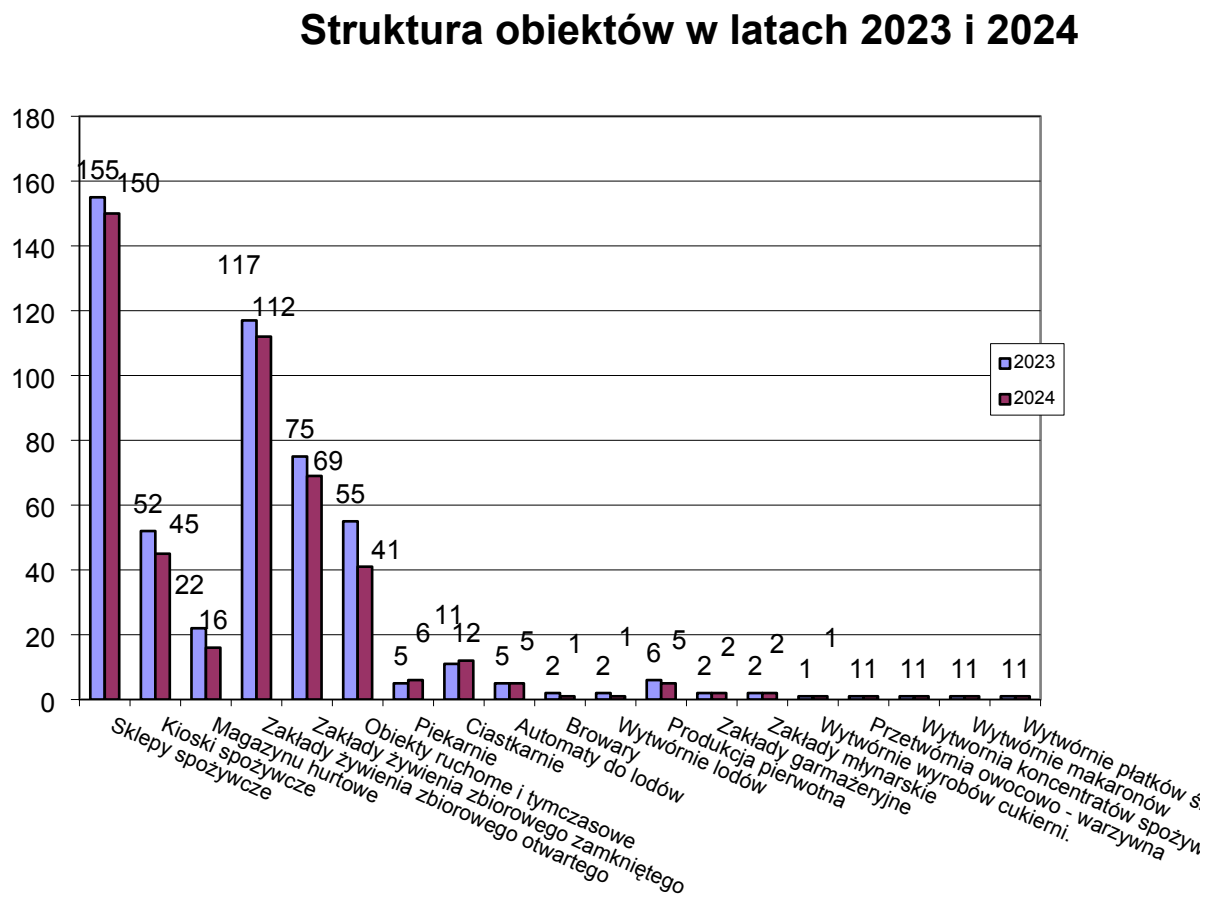

Wykres 11. *Struktura obiektów w latach 2023 i 2024 r.*

W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła ilość sklepów spożywczych i zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, natomiast zmalała liczba magazynów i zakładów żywienia zbiorowego otwartego.

Na podstawie kryteriów ujętych w ujednoliconych i obowiązujących w całym kraju arkuszach dokonano oceny stanu sanitarnego obiektów.

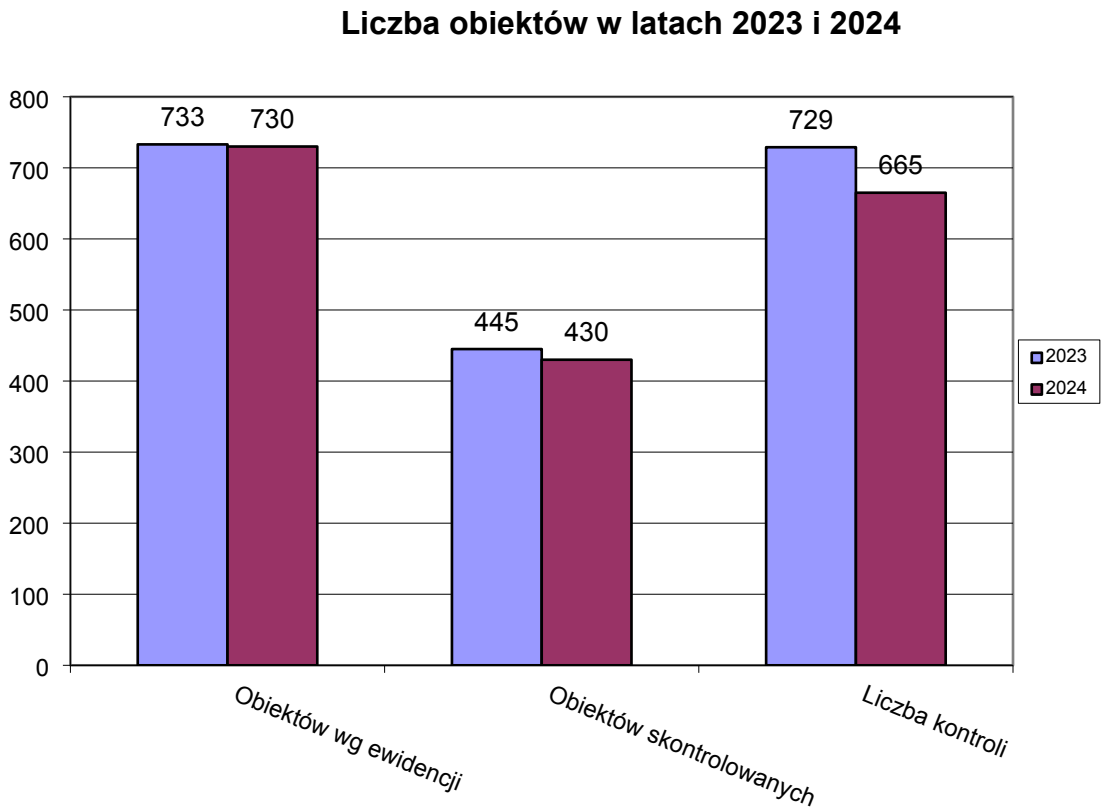

Wykres 12. *Liczba obiektów w latach 2023 - 2024*

Zgodnie z art. 5 rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30 kwietnia 2004 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) przedsiębiorstwa sektora spożywczego opracowują, wykonują i utrzymują stałą procedurę lub procedury na podstawie zasad systemu HACCP, a według art.17 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd do spraw bezpieczeństwa żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. U. UEL nr 31 z 1 lutego 2002 r., str.1 – 24) podmioty działające na rynku spożywczym i pasz zapewniają na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji zgodność z wymogami prawa żywnościowego. W trakcie kontroli stwierdzono, w niektórych zakładach brak przestrzegania opracowanych wcześniej instrukcji i procedur tego systemu.

W 2024 r. w ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono 665 kontroli i rekontroli (w tym 45 kontroli interwencyjnych). Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami higieniczno - sanitarnymi było: nieprzestrzeganie instrukcji GHP/GMP oraz brak utrzymania systemu bezpieczeństwa żywności HACCP tj.:

– nieprzestrzeganie instrukcji GHP/GMP w zakresie stanu sanitarno-technicznego zakładu, higieny dystrybucji i sprzedaży, zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemu zarzadzania bezpieczeństwem żywności oraz brak utrzymania systemu bezpieczeństwa żywności /brak prowadzonego monitoringu wyznaczonych w opracowanej dokumentacji GHP/GMP i HACCP Krytycznych Punktów Kontroli oraz Punktów Kontroli;
– wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości.

Celem poprawy stanu sanitarnego wobec przedsiębiorców nieprzestrzegających wymagań obowiązujących przepisów stosowano sankcje wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej w postaci:

- 71 decyzji administracyjnych, w tym 37 decyzji nakazowych, 6 przedłużających, 13 decyzji zmieniających zakres /rozszerzenia działalności/, 4 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych przeterminowanych, 2 decyzje wykreślenia, 3 decyzje unieruchomienia, 6 decyzji warunkowych. Dodatkowo wydano 48 decyzji zatwierdzenia obiektów;
- nałożono 30 mandatów na kwotę 6650,00 zł.

Jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

Ocenę bezpieczeństwa żywności i materiałów do kontaktu ze środkami spożywczymi przeprowadzały akredytowane laboratoria funkcjonujące w Zintegrowanym Systemie Badania Żywności dla województwa lubelskiego. Badania mikrobiologiczne przeprowadzało laboratorium PSSE w Chełmie, posiadające certyfikat akredytacyjny PCA. Pozostałe parametry, jak: wykrywanie organizmów genetycznie modyfikowanych, substancji dodatkowych, pestycydów, azotanów, metanolu, cyjanowodoru, lekooporności i napromieniania żywności przeprowadzały laboratoria spoza województwa lubelskiego wytypowane przez Główny Inspektorat Sanitarny.

Do badań laboratoryjnych pobrano 202 próbki żywności w ramach kontroli urzędowej i monitoringu. W wyniku przeprowadzonych badań 2 próbki zakwestionowano /w tym 1 próbkę papryki słodkiej z uwagi na zanieczyszczenie mikrobiologiczne bakteriami Salmonella i 1 próbkę ogórków świeżych ze względu na zawartość pestycydów/. W ramach granicznej kontroli pobrano 4 próbki GRANOLI – przekąska śniadaniowa z Ukrainy, z których 3 zakwestionowano z uwagi na przekroczenie akryloamidu. Po otrzymaniu raportu z badań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie przesłał do Lubelskiego Państwowego

Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego powiadomienie informacyjne z prośbą o przekazanie do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH - Państwowego Instytutu Badawczego wyników badań w celu dokonania oceny ryzyka. Po otrzymaniu oceny ryzyka w ramach systemu RASSF Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie postanowił:

- zakazać wprowadzenia do obrotu na terytorium Unii Europejskiej, jako środka spożywczego, w którym stwierdzono wysoki poziom akryloadmidu przesyłki pn.: Granola z jagodami i superfoods, Granola z gorzką czekoladą i truskawkami, Granola czekoladowa z daktylami, Granola z orzechami i daktylami, Granola orzochowo-miodowa;
- nakazać wywóz całej partii ww. środków spożywczych z Magazynu Czasowego Składowania w Chełmie, ul. Ceramiczna 3d poza granice UE do kraju nadawcy;
- zobowiązać do przedłożenia do wglądu Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Chełmie dowodu wywozu z kraju ww. środków spożywczych.

W późniejszym terminie importer dostarczył dokumenty potwierdzające wywóz ww. środków spożywczych poza granice UE do kraju nadawcy.

Podczas sezonu grzybowego w roku 2024 udzielono 137 porad w trakcie, których oceniono 41 gatunków grzybów oraz wydano 79 atestów na grzybów świeżych.

Kontrola graniczna importowanej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością

W ramach importu najczęściej odprawiano wyroby cukiernicze/cukierki, batoniki, galanteria śniadaniowa, kasza gryczana, mąka z gorczycy, kaszka kukurydziana, zielona kawa, olej słonecznikowy. W związku, z tym przeprowadzono 20 kontroli granicznych poddając ocenie 89 partii, wydano 20 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy. Natomiast w ramach eksportu w zakładzie galanterii śniadaniowej „OBST" dokonano 6 kontroli, oceniając 39 partii eksportowanych wyrobów i wydano 6 świadectw dla produkowanej galanterii śniadaniowej eksportowanej do Arabii Saudyjskiej i Sirilanki. Ponadto w związku z eksportem produkowanych wyrobów do krajów poza terytorium Unii Europejskiej, na wniosek właściciela zakładu wydano 42 świadectwa zdrowia „Health Certificate" potwierdzających, że wyprodukowane produkty nadają się do spożycia przez ludzi. Powyższe wyroby wprowadzane są na rynek lokalny, sieci (Carrefour, Lewiatan, Stokrotka, Eurocash, Społem), do państw Unii Europejskiej (Czechy, Litwa, Estonia, Chorwacja), do innych krajów europejskich Macedonii, Ukrainy, Afryki (Nigeria, Maroko, Libia), Azji (Liban, Jordania, Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie).

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt RASFF i RAPEX dla niebezpiecznych produktów niespożywczych

W roku 2024 w systemie RASFF otrzymano 25 powiadomień, w tym alarmowych – 8, informacyjnych – 1, informacyjnych w celu podjęcia działań – 10, o niezgodności – 4, postępowania wyjaśniające - 2. W związku z tym przeprowadzano kontrole oraz prowadzono postępowania wyjaśniające. Łącznie przeprowadzono 6 kontroli interwencyjnych.

Najwięcej otrzymanych powiadomień dotyczyło:

- Przekroczenie NDP pestycydów w herbacie.
- Stwierdzenia w składzie suplementu diety pn. aloes (aloe vera) barbaloiny substancji zabronionej.
- Zanieczyszczenie ciałem obcym (fragmentem folii) produktu pn. Paluszki panierowane z dorsza Marinero 300g.
- Przekroczenie NDP alkaloidów pirolizydynowych w produkcie pn. Kmin rzymski mielony.
- Stwierdzenie składnika niedozwolonego – hupercycny A w suplemencie diety pn. Hupercyna A.
- Wysokiej zawartości wit. B w suplemencie diety pn. Vitamin B-Coplex 50.
- Stwierdzenie bakterii Listeria monocytogenes w Produkcie pn. Bebilon PROFUTURA 2 Mleko następne po 6 m-cu.
- Przekroczenie NDP Chlorypifosu oraz Haloksyfopu w produkcie siemię lniane.
- Stwierdzenia obecności alergenu (orzechy ziemne) w produkcie pn. pestki dyni bezglutenowe (styrian).
- Migracji ołowiu (Pb) oraz migracji kadmu (Cd) z kubków szklanych termicznych, kraj pochodzenia Chiny.
- Stwierdzenia przekroczenia NDP sumy morfiny i kodeiny - 127 +/- 38 mg/kg w maku niebieskim - produkt z Polski.
- W sprawie pogorszenia właściwości organoleptycznych czajnika elektrycznego.
- Przekroczenie NDP poziomu pozostałości pestycydów w produkcie ogórki gruntowe.
- W sprawie stwierdzenia przekroczenia zawartości alkaloidów pirolizydynowych w herbacie rumiankowo-koperkowej dla niemowląt i małych dzieci z Polski.
- Przekroczenie NDP sumy alkaloidów pirolizydynowyvh na poziomie 963±329µ/kg w produkcie pn. Kmin rzymski mielony Prymat.

- Przekroczenie NDP kadmu w płatkach ryżowych pochodzących z Włoch.
- Dot. przekroczenia aflatoksyny B1 na poziomie 21,62±3,46 µg/kg oraz sumy aflatoksyn B1, B2, G1, G2 na poziomie 26,35±4,6 µg/kg w figach suszonych pochodzących z Grecji.
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu chlorpiryfosu na poziomie 0,032 ± 0,016 mg/kg w produkcie pn. Mak niebieski, numer partii: 097.
- Dot. stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ołowiu w cynamonie mielonym.
- stwierdzenia pałeczek Salmonella spp. w kurkumie mielonej pochodzącej z Indii.
- stwierdzenia przekroczenia migracji specyficznej PAA: 4,4'- diaminodifenylometanu (0,004 mg/kg) w produkcie pn. Łopatka do patelni.
- Stwierdzenie przekroczenia NDP pozostałości antrachionu (0,047±0,024 mg/kg) w produkcie pn. Herbata czarna YUNNAN.

Żywienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty

W roku 2024 żywienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty regulowane było przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz.1154) oraz przestrzeganiem zasad racjonalnego żywienia.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono w placówkach oświatowych 6 ocen sposobu żywienia metodą punktową według Starzyńskiej.

W metodzie punktowej brano pod uwagę ilość posiłków w ciągu dnia, częstotliwość spożycia mleka i serów, warzyw i owoców, pieczywa razowego, kasz i warzyw strączkowych. Żywienie w tych placówkach oceniono jako dobre, zasadniczo bez większych błędów. Środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty spełniały wymagania dla danej grupy wiekowej, które wynikały z aktualnych norm żywienia. Potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów z ograniczeniem soli, tłuszczów zwierzęcych, cukru. Jadłospisy uwzględniały porcje ryby, dodatki owocowo – warzywne, a potrawy były przygotowywane z zastosowaniem odpowiednich technik sporządzania. Oceniane jadłospisy w ww. obiektach były urozmaicone, dania nie powtarzały się, zawierały informacje o składnikach alergennych, spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. oraz wytyczne IŻŻ.

W trakcie sprawowanego nadzoru nad wypoczynkiem letnim w stołówkach na koloniach, półkoloniach i obozach kontrolowano przestrzeganie wytycznych GIS, MZ i MEN dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży. Weryfikowano czy osoby odpowiedzialne wdrożyły w swoich zakładach zalecenia rekomendowane m.in. przez Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące zachowania higieny zarówno przez pracowników, jak i dzieci. Nieprawidłowości podczas kontroli nie stwierdzono.

IV. Higiena środowiska pracy i nadzór nad chemikaliami

W obszarze pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami w 2024 r. intensyfikowano działania w celu zapobiegania powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia.

W ramach nadzoru nad warunkami środowiska pracy i warunkami higieniczno-sanitarnymi skontrolowano 101 zakładów pracy, zatrudniających 6270 osób, w których przeprowadzono 204 kontrole, w tym:

- 85 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- 58 kontroli w zakresie nadzoru nad czynnikami biologicznymi w środowisku pracy,
- 29 kontroli w zakresie nadzoru nad produktami biobójczym,
- 20 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- 7 kontroli w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3.

W wyniku przeprowadzonych kontroli warunków pracy i higieniczno-sanitarnych wydano 48 decyzji administracyjnych.

Wykres 13. *Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarno-higieniczne w nadzorowanych zakładach w 2024 roku.*

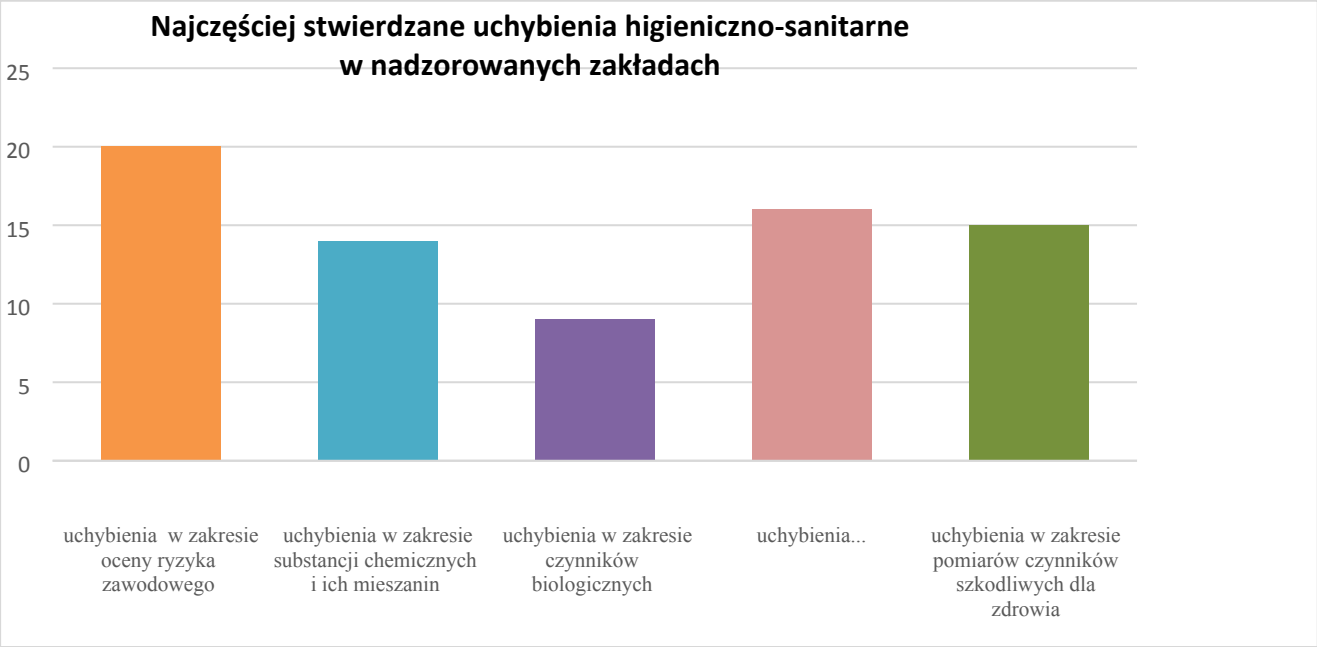

Poprawę warunków sanitarno-higienicznych uzyskano dla 451 pracowników zatrudnionych w 40 zakładach pracy poprzez:

1) opracowanie i wdrożenie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na drgania mechaniczne,

2) zapewnienie lub doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy,

3) doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy,

4) dokonanie pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy,

5) wyznaczenie i oznakowanie stref narażenia na ponadnormatywny hałas,

6) zapewnienia dostosowanego oświetlenia na stanowiskach pracy do wymagań określonych w Polskiej Normie,

7) dokonanie weryfikacji i aktualizacji zagrożeń wskazanych w ocenach ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy poprzez uwzględnienie występujących czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, odpowiednie szacowanie występujących zagrożeń i zapewnienie pracownikom właściwych środków profilaktycznych,

8) zapewnienie prowadzenia monitoringu biologicznego obejmującego pomiar stężenia ołowiu we krwi (PbB) u pracowników,

9) zapewnienie pracownikom odpowiednich środków ochrony indywidualnej,

10)wywieszenie znaków nakazujących stosowanie środków ochrony indywidualnej tj. ochronników słuchu, masek przeciwpyłowych, okularów ochronnych,

11) zapewnienie w zakładzie pracy kart charakterystyki stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz zapoznanie pracowników z ich treścią,
12) zaopatrzenie zakładu pracy w odpowiedni system udzielania pierwszej pomocy,
13) opracowanie procedur postępowania w przypadku narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne,
14) oznakowanie stanowisk pracy, gdzie występuje czynnik o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
15) odmalowanie dróg komunikacyjnych w hali produkcyjnej,
16) dokonanie przeglądów kominowych i wentylacyjnych w zakładzie.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przez pracodawców ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, rozporządzenia REACH, rozporządzenia CLP, skontrolowano warunki przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin, oznakowanie opakowań i zbiorników tych substancji stosowanych w procesach technologicznych. Sprawdzono również, czy w zakładach pracy znajdują się prawidłowo sporządzone karty charakterystyki stosowanych środków chemicznych oraz czy pracownikom zapewniono dostęp do ich treści. Podczas przeprowadzonych kontroli w 12 zakładach pracy stwierdzono uchybienia, na które Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 5 decyzji. W 5 zakładach stwierdzono brak lub nieaktualny spis stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin stwarzających zagrożenie. W 6 zakładach kontrole wykazały brak kart charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie. W 12 zakładach pracy stwierdzano również brak lub niepełną ocenę ryzyka zawodowego w zakresie narażenia pracowników na stosowane czynniki chemiczne. Prowadzony monitoring realizacji nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wykazał usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i zastosowanie się do wskazanych zaleceń. Ponadto w ramach egzekwowania wymogów prawa w zakresie wprowadzania do obrotu stwarzających zagrożenie substancji chemicznych i ich mieszanin poddano ocenie zgodność kart charakterystyki oraz oznakowania opakowań z obowiązującymi przepisami prawnymi.

W 2024 r. realizowano zharmonizowany wspólnotowy projekt REACH-EN-FORCE 12 dotyczący kontroli zgodności importowanych substancji, ich mieszanin oraz wyrobów. W związku z realizacją projektu przeprowadzono 1 kontrolę w podmiocie, który wprowadzał do obrotu substancje chemiczne. W kontrolowanym podmiocie nie stwierdzono uchybień.

W ramach prowadzonego nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 29 kontroli, w tym 11 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 18 kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych. W 2024 r. przeprowadzono kontrole

produktów biobójczych dezynfektantów i algicydów stosowanych do dezynfekcji i zabezpieczania basenów kąpielowych. Przeprowadzono 3 kontrole u dystrybutorów, skontrolowano 3 produkty biobójcze.

W 2024 r. przeprowadzono kontrole produktów biobójczych rodentycydów i insektycydów (produktów biobójczych grupy produktowej PT 14 i 18) stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań, ze szczególnym naciskiem na podmioty będące wyspecjalizowanymi dostawcami powyższych produktów (sprzedaż stacjonarna i internetowa) oraz kontrole podmiotów stosujących je w działalności zawodowej. Przeprowadzono 3 kontrole u dystrybutorów, skontrolowano 4 produkty. U stosujących w działalności zawodowej przeprowadzono 2 kontrole, ocenie poddano 2 produkty. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Dodatkowo przeprowadzono monitoring stron internetowych oferujących w sprzedaży produkty biobójcze z ww. grup produktowych. Nie stwierdzono podmiotów znajdujących się na terenie Chełma, które wprowadzały do obrotu ww. produkty biobójcze.

Przeprowadzono również 2 kontrole interwencyjne u dystrybutorów w zakresie produktów biobójczych zawierających w swym składzie fosforek glinu lub fosforek magnezu oraz dla użytkowników profesjonalnych. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Przekazywano informacje dla dyspozytorów, zespołów ratownictwa medycznego, Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w zakresie postępowania w przypadku zatruć fosforowodorem opracowane przez Konsultanta Krajowego w dziedzinie toksykologii klinicznej.

W zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 przeprowadzono 7 kontroli. W wyniku podjętych działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Ponadto w ramach działań monitorowania rynku prekursorów narkotykowych zbierano informacje od dystrybutorów o podmiotach nabywających prekursory narkotykowe oraz sprzedawanych ich ilościach. Weryfikowano również, w jakim celu dokonano zakupu prekursorów.

W ramach prowadzonego nadzoru nad detergentami przeprowadzono 5 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli, nie stwierdzono nieprawidłowości w tym obszarze.

W zakresie nadzoru nad produktami kosmetycznymi przeprowadzono 19 kontroli. Dokonano 28 ocen oznakowań opakowań jednostkowych produktów kosmetycznych. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie udostępniania na rynku produktów kosmetycznych. W 2024 r. w ramach nadzoru została pobrana próbka produktu

kosmetycznego (krem pod oczy) do badań mikrobiologicznych. Wyniki badań nie wykazały nieprawidłowości w tym zakresie.

Realizowano również kontrole sanitarne interwencyjne. Przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne dotyczące udostępniania produktu kosmetycznego (wody micelarnej) wycofanej z obrotu z uwagi na skażenie mikrobiologiczne. Nie stwierdzono tego produktu w obrocie na nadzorowanym terenie. Przeprowadzono interwencję dotycząca notyfikacji z systemu Safety Gate w zakresie zanieczyszczenia mikrobiologicznego produktu kosmetycznego. Został przeprowadzony monitoring stron internetowych oferujących produkty kosmetyczne. Podczas przeglądu ofert aukcji nie znaleziono podmiotów znajdujących się na terenie miasta Chełma, które wprowadzały do obrotu kwestionowany produkt.

W zakresie nadzoru nad szkodliwymi czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w środowisku pracy przeprowadzono 20 kontroli w 19 przedsiębiorstwach. W wyniku podjętych działań stwierdzono, że 158 osób (w tym 48 kobiet i 110 mężczyzn) pracowało w narażeniu na działanie czynników lub procesów rakotwórczych lub mutagennych. Kontrola w 4 zakładach pracy wykazała uchybienia we wskazanym zakresie. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 2 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w określonym terminie. W 2 przypadkach wszczęto postępowanie administracyjne, decyzje zostały wydane w bieżącym roku.

W zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami, czynnikami, procesami rakotwórczymi lub mutagennymi przypominano o obowiązku przekazywania corocznie do dnia 15 stycznia właściwemu PWIS i PIP informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub w procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Po zmianie przepisów prawnych i rozszerzeniu rozporządzenia o czynniki reprotoksyczne, a także zmiany załącznika dotyczącego ww. informacji, przekazywano pracodawcom stosowne informacje. Na stronie internetowej Stacji udostępniono komunikat i materiały dotyczące „Nowelizacji rozporządzenia w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku pracy". Ponadto na bieżąco według potrzeb pracodawców udzielano odpowiednich wyjaśnień i pomocy w wypełnianiu obowiązków wynikających z tego rozporządzenia.

W ramach sprawowanego nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy poddano kontroli 45 zakładów pracy, w których narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych było 3093 osoby (w tym 2511 osób na szkodliwe czynniki biologiczne zakwalifikowane do 3 grupy zagrożenia). W wyniku przeprowadzonych 58 kontroli stwierdzono uchybienia w 9 zakładach pracy, na które Państwowy Powiatowy

Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 9 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne.

W 2024 r. prowadzono nadzór nad podmiotami leczniczymi (m. in. przychodnie, poradnie, szpital, laboratoria diagnostyczne, poradnia dentystyczna). Skontrolowano 11 obiektów oraz przeprowadzono łącznie 12 kontroli. Wydano 1 decyzję administracyjną na usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Podczas prowadzonych kontroli bieżących informowano pracodawców o obowiązku ochrony zdrowia i życia pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki oraz profilaktycznej ochrony zdrowia niezbędnej z uwagi na warunki wykonywania pracy i czynniki występujące w środowisku pracy ze szczególnym zwróceniem uwagi na skuteczną ochronę pracowników przez zakażeniem szkodliwymi czynnikami biologicznymi. Informowano również o regulacjach prawnych w sprawie szczepień pracowniczych.

Przekazywano materiały informacyjne dotyczące profilaktycznych szczepień ochronnych (m. in. HCV, HBV, KZM, wirusy grypy), profilaktyki zagrożeń biologicznych, materiały informacyjne w zakresie nadmiernej antybiotykoterapii.

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru nad zakładami pracy informowano o polskiej edycji kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dźwigaj z głową”, koordynowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy. Jednocześnie informowano o rozpoczętej kolejnej kampanii na rzecz zdrowego miejsca pracy pt. „Bezpieczna i zdrowa praca w epoce cyfrowej” prowadzonej przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA). Wskazywano dane, linki dotyczące możliwości uzyskania szczegółowych informacji nt. prowadzonych działań oraz dostępności materiałów promocyjnych. Na stronach Stacji zamieszczono broszurę dotyczącą Strategii dla bezpieczeństwa i zdrowia w zautomatyzowanym świecie.

Przekazywano pracodawcom informacje i wskazywano przepisy prawne w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu. Zamieszczano w protokołach linki do stron internetowych zawierających informacje w powyższym zakresie. Na stronie internetowej Stacji udostępnione są informacje dotyczące Projektu edukacyjnego „Poznaj Radon" przygotowanego przez Państwową Agencję Atomistyki.

Podczas prowadzonego bieżącego nadzoru nad zakładami pracy prowadzono szeroko zakrojoną działalność edukacyjno-informacyjną w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy (m.in. ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, środków profilaktycznych, w tym środków ochrony indywidualnej, ergonomii stanowisk pracy, szczególnie wyposażonych w monitory ekranowe, wymagań higienicznych pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych).

Podczas bieżącej pracy udzielano wszelkich niezbędnych wyjaśnień pracodawcom, którzy zgłaszali zapytania dotyczące problemów interpretacyjnych przepisów prawnych. Wskazywano również materiały oraz strony internetowe dostarczające niezbędne informacje.

W 2024 r. nie prowadzono postępowań w stosunku do osób fizycznych w zakresie wytwarzania bądź wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie nie otrzymał również informacji od Inspektora do spraw Substancji Chemicznych o podmiotach, które należy objąć nadzorem przestrzegania przepisów z zakresu legalnego zastosowania nowych substancji psychoaktywnych. Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie prowadzono działania w związku z kontrolą przestrzegania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i w tym zakresie przeprowadzono 4 kontrole obiektów. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono wprowadzania do obrotu wyrobów, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie że są środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

Przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne dotyczące produktów zawierających substancje kwas ibotenowy i muscymol w postaci grzyba muchomora czerwonego (Amanita muscaria) lub innych produktów zawierających te substancje. Przeprowadzono kontrole nie potwierdziły wprowadzania do obrotu produktów zawierających ww. substancje.

Działalność profilaktyczną oraz oświatową w zakresie zagrożeń substancjami psychoaktywnymi prowadziła również Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia.

W 2024 r. Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami monitorowała sytuację epidemiologiczną w zakresie używania środków zastępczych oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, w tym: zbierała i analizowała dane statystyczne, dotyczące epidemiologii. W zakresie zgłaszania zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi prowadzona jest współpraca z Oddziałem Ratunkowym i innymi Oddziałami Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego

w Chełmie oraz Prezesem Oddziału Terenowego Kolegium Lekarzy Rodzinnych. W 2024 r. nie odnotowano na terenie nadzorowanym przez tutejszą Stację przypadków podejrzenia zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

Praca w środowisku, w którym występują czynniki szkodliwe dla zdrowia może prowadzić do powstania stanów chorobowych o etiologii zawodowej. W roku sprawozdawczym w zakładach na terenie miasta stwierdzono 6 przypadków chorób zawodowych.

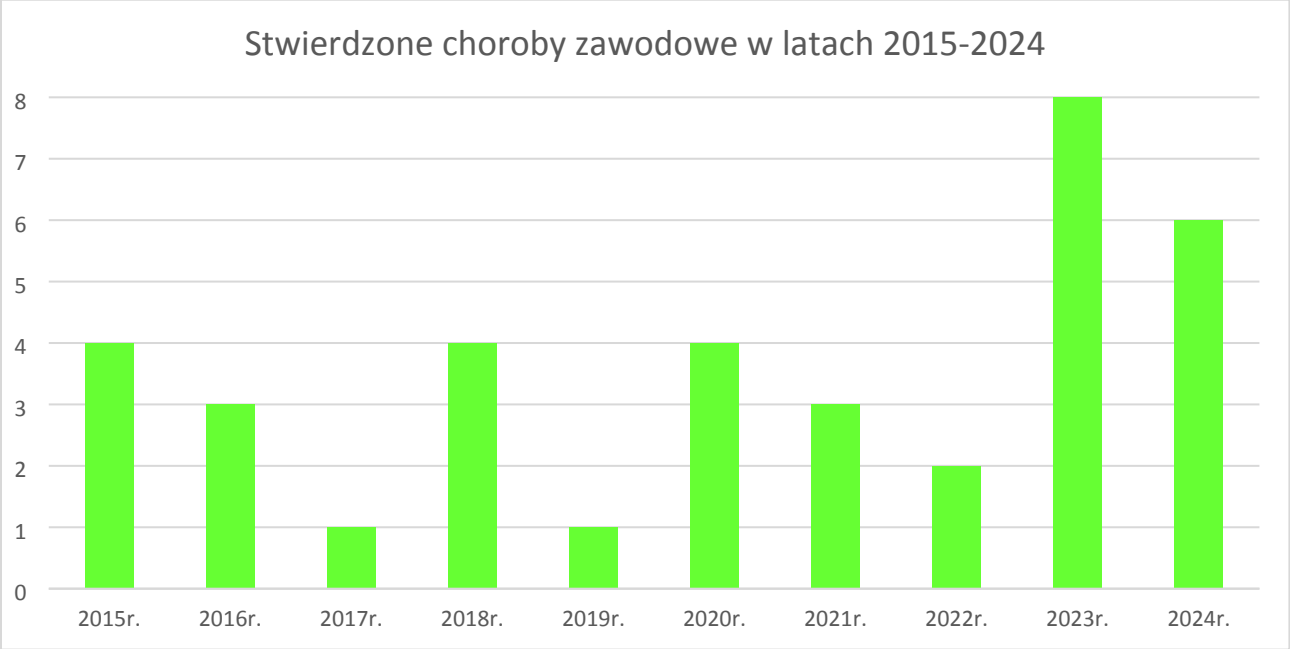

Wykres 14. *Ilość stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2024.*

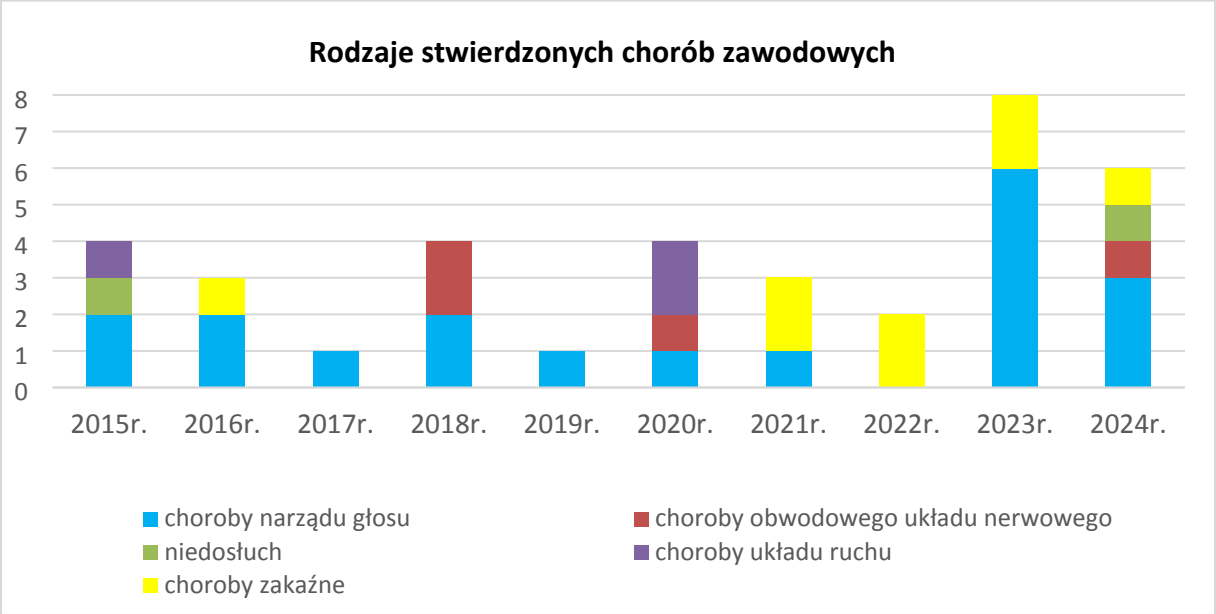

Wykres 15. *Rodzaje stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2024.*

V. Stan sanitarny zakładów nauczania i wychowania

Na terenie Miasta Chełm objęto nadzorem sanitarnym 70 placówek (6 żłobków, 19 przedszkoli/punktów przedszkolnych, 11 szkół podstawowych, 1 zespół szkolno-przedszkolny, 4 licea, 6 zespołów szkół ponadpodstawowych, 4 szkoły specjalne, 1 szkoła policealna, 2 szkoły muzyczne, 2 zespoły wychowania i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, 1 centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego, 2 placówki z pobytem dziennym, 1 szkoła wyższa, 3 domy dziecka, 4 sale zabaw dla dzieci, 1 dom kultury, 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne) mieszczące się w 105 obiektach. Działalność rozpoczęły 2 placówki – Żłobek „Przystanek Maluszka", Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "Axon". W ramach nadzoru sanitarnego skontrolowano 54 placówki, w których przeprowadzono 94 kontrole, w tym: 64 kontrole sanitarne bieżące, 1 kontrolę interwencyjną, 8 kontroli sprawdzających, 21 kontroli tematycznych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, nieprawidłowości w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego zostały stwierdzone w 3 placówkach, wydano 2 decyzje administracyjne. Stwierdzone uchybienia dotyczyły złego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży oraz braku podstawowych środków higienicznych. Nieprawidłowości usunięto. Postępowania administracyjne zostały zakończone.

Nieprawidłowości z poprzednich lat w zakresie stanu sanitarno-technicznego stwierdza się w 3 placówkach nauczania i wychowania (Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie, Szkoła Podstawowa Nr 7 i Szkoła Podstawowa Nr 8).

Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie (decyzja administracyjna wydana w 2023 roku - ubytki materiałowe, złuszczenia powierzchni lakierowanej podłóg w pomieszczeniach internatu). W ramach wydanej decyzji administracyjnej nakazano doprowadzić do należytego stanu sanitarno - higienicznego i technicznego podłogi w pomieszczeniach internatu. Nieprawidłowości usunięto w części pomieszczeń. W związku z brakiem wystarczających środków finansowych, termin wykonania obowiązku został przesunięty do 31 sierpnia 2025 r.

Szkoła Podstawowa Nr 7 i Szkoła Podstawowa Nr 8, mimo przesuwanych wielokrotnie terminów realizacji zaleceń zawartych w decyzjach administracyjnych, tych zaleceń nie wykonano lub wykonane są w niewielkim zakresie. Decyzje administracyjne wydane były w latach 2009 – 2011, pogarszający się stan techniczny pomieszczeń szkolnych utrudnia utrzymanie odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych.

Wszystkie skontrolowane placówki posiadają infrastrukturę do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w postaci sal gimnastycznych, sal rekreacyjno – zastępczych, sal

ćwiczeń i/lub boisk); uczniowie korzystają również z innych obiektów sportowych; sporadycznie, w okresie zimowym, zajęcia prowadzone są również na korytarzach.

W szkołach podstawowych dodatkowo prowadzone były akcje dot. oceny dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii oraz oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi celem eliminacji ryzyka rozwoju wad postawy u dzieci i młodzieży oraz poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego uczniów. Ww. zakresie wykonano pomiary 591 stanowisk w 3 szkołach podstawowych, w tym: 457 stanowisk, co stanowi 77 % było prawidłowych oraz 134 stanowiska nieprawidłowo zestawionych, co stanowi 23 % wszystkich przebadanych.
Najwięcej nieprawidłowości wykazano w klasach IV-V (15 %). Lepiej przedstawia się sytuacja w klasach I-III, gdzie nieprawidłowości dotyczą 1,8 % ocenianych stanowisk.
Badaniem dot. oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi objęto 399 dzieci w 2 szkołach podstawowych. Stwierdzając u 6 % przebadanych uczniów nadmierne (powyżej 15% masy ciała) obciążenie tornistrami.

Priorytetem jest w chwili obecnej:

- wyposażenie placówek w meble szkolne dostosowane do wymagań ergonomii zgodnymi z obowiązującą normą i we właściwym stanie technicznym,
- zapewnienie wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej we wszystkich pomieszczeniach,
- zapewnienie prawidłowego oświetlenia sztucznego w placówkach,
- zapewnienie właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, w szczególności należytego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych oraz jego wyposażenia.

VI. Działalność opiniodawcza i kontrolna w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

Wykonywanie zadań w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizowane było poprzez kontrole przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych w opiniowanej dokumentacji projektowej, dokumentacji lokalizacji inwestycji oraz podczas uczestnictwa w odbiorach obiektów budowlanych.

W 2024 r. wydano łącznie 30 opinii sanitarnych, które dotyczyły:

- 9 dokumentacji projektowych;
- 1 wniosku o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,

- 2 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 9 wniosków o konieczności wykonania raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i jego zakresu,
- 3 uzgodnień dot. projektu dokumentu wraz z prognozą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 6 opinii sanitarnych dotyczących warunków w obiektach odnośnie HDiM (1 szkoła policealna, 1 poradnia psychol., 2 liceum, 2 szkoły podst.).

W roku 2024 wydano 37 decyzji opłatowych.

Ponadto uczestniczono w 10 odbiorach obiektów budowlanych oraz przeprowadzono 11 wizji obiektów i 1 kontrolę.

VII. Działania w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia uwzględniały:

- promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz koordynację programów edukacyjnych, kampanii społecznych i przedsięwzięć prozdrowotnych o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym;
- inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnie z aktualną sytuacją epidemiologiczną oraz potrzebami społeczności lokalnej;

W okresie sprawozdawczym zrealizowano:

1. <u>PROGRAMY KRAJOWE</u>

a) „Trzymaj Formę” – to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym, dwukierunkowym podejściu propagującym zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną.

- Program skierowany jest do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych.
- Edukacją objęto 1240 uczniów z 10 placówek nauczania i wychowania z terenu miasta Chełm.
- Przeprowadzono szkolenie dla koordynatorów szkolnych, na którym przekazano główne cele i założenia programu oraz materiały edukacyjne (poradnik, plakat, scenariusze zajęć).
- Podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji programu.

- W ramach programu odbył się konkurs wiedzy. Konkurs składał się z trzech etapów: szkolny, powiatowy i ogólnopolski. Do etapu szkolnego konkursu z miasta Chełm przystąpiły 4 placówki szkolne, udział wzięło 37 uczniów. Do etapu powiatowego zakwalifikowała się 1 uczennica z Niepublicznej Szkoły Podstawowej Nr 2 w Chełmie.

2. *PROGRAMY LOKALNE*

a) „Skąd się biorą produkty ekologiczne” – ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli, skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat:

- do realizacji programu przystąpiło 16 przedszkoli z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 625 dzieci;
- zorganizowano szkolenie dla koordynatorów przedszkolnych, na którym przedstawiono główne cele i założenia programu oraz przekazano materiały edukacyjne do realizacji programu (scenariusze zajęć);
- podczas wizytacji udzielano instruktaży dot. realizacji programu;
- w ramach programu zorganizowany został wojewódzki konkurs plastyczny: „EKO produkty na moim stole – EKO śniadanie na moim talerzu”. Na konkurs z całego województwa lubelskiego wpłynęło 648 prac, w tym z terenu miasta Chełm 44 prace z 9 placówek przedszkolnych. Wyróżnienia otrzymały 4 prace: dwie z Przedszkola Miejskiego Nr 2 w Chełmie, jedna z Przedszkola Miejskiego Nr 11 w Chełmie i jedna z Przedszkola Miejskiego Nr 3 w Chełmie.

b) zrealizowano kolejne edycje programów edukacyjnych dot. profilaktyki antytytoniowej:

„Czyste powietrze wokół nas” – program skierowany do 4, 5, 6-letnich dzieci.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 13 przedszkoli z terenu miasta Chełm,
- edukacją objęto 992 dzieci.

„Nie Pal Przy Mnie Proszę” – program skierowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych.

- program zrealizowało 8 placówek nauczania z terenu miasta Chełm,
- edukacją objęto 853 uczniów.

„Znajdź Właściwe Rozwiązanie” – program skierowany do uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych;

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 8 szkół z terenu miasta Chełm;

- edukacją objęto 1113 uczniów.

„Bieg po zdrowie” – program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkoły podstawowej.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 8 szkół z terenu miasta Chełm;
- edukacją objęto 306 uczniów.

Zorganizowano szkolenie dla koordynatorów ww. programów, na którym przekazano główne cele i założenia. Podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji ww. programów.

c) **„ARS, czyli jak dbać o miłość”** – program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych.
   - do realizacji program edukacyjnego przystąpiło 8 szkół z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 539 uczniów;
   - przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programu;
   - przeprowadzono zajęcia edukacyjne w 4 placówkach szkolnych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, ćwiczenia symulacyjne z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli, edukacją objęto 215 uczniów;
   - zorganizowano szkolenie dla koordynatorów ww. programów, na którym przekazano główne cele i założenia;
   - podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji programu.

d) **„Wybierz Życie - Pierwszy Krok”** – program profilaktyczny skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy:
   - do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 9 szkół ponadpodstawowych z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 1085 uczniów;
   - przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programu, podczas szkolenia przekazano główne cele i założenia oraz materiały edukacyjne do realizacji;
   - podczas wizytacji prowadzono instruktaże dot. realizacji programu.

e) **„Znamię! Znam Je?”** i **„Podstępne WZW”** – programy edukacyjne opracowane przez Fundację Gwiazda Nadziei pod honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego.
   - Programy skierowane są do uczniów szkół ponadpodstawowych:

- **„Znamię! Znam Je?”** – celem programu jest budowanie świadomości wśród młodzieży na temat zagrożeń wynikających z zachorowalności na czerniaka, a także potrzeby profilaktyki i wczesnego wykrywania tego nowotworu.
  Edukacją objęto 2162 uczniów z 10 szkół ponadpodstawowych z miasta Chełm.

- **„Podstępne WZW”** – celem głównym programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C.
  Edukacją objęto 1923 uczniów z 9 szkół ponadpodstawowych z miasta Chełm.

- Zorganizowano szkolenie dla nauczycieli - koordynatorów programów i przekazano materiały edukacyjne;
- podczas wizytacji w placówkach nauczania udzielano instruktaży dot. realizacji programów.

3. <u>INNE PRZEDSIĘWZIECIA</u>

a) Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV w 2024 r.

a. prowadzono edukację w zakresie podstawowej wiedzy o HIV/AIDS w środowisku młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej, wśród społeczności lokalnej realizując różne formy oddziaływania (instruktaże, prezentacje multimedialne, ekspozycje wizualne, dystrybucje materiałów informacyjno-edukacyjnych);
b. w ramach Światowego Dnia AIDS zorganizowano zajęcia edukacyjne dla młodzieży szkół ponadpodstawowych, w ramach których przeprowadzono pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej. Edukacją objęto 110 uczniów szkół ponadpodstawowych.

b) Profilaktyka palenia tytoniu

a. prowadzono działania informacyjno - instruktażowe w nadzorowanych placówkach oraz monitoring w zakresie przestrzegania Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. „O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” ;
b. w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia zorganizowano w placówkach szkolnych zajęcia warsztatowe, w ramach których odbyły się pogadanki oraz zajęcia plastyczne (uczniowie wykonywali plakaty

dot. profilaktyki antytytoniowej). Edukacją objęto 182 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych;

c. prowadzono instruktaże i przekazywano materiały informacyjno-edukacyjne dot. profilaktyki antytytoniowej podczas wizytacji w placówkach nauczania, w placówkach wypoczynku, podczas pikniku rodzinnego.

c) Profilaktyka zatruć pokarmowych (w tym grzybami)

a. zorganizowano 2-dniową wystawę grzybów pod hasłem „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia", w ramach której grzyboznawcy i klasyfikatorzy grzybów udzielali porad, przeprowadzono zajęcia edukacyjne dla dzieci (pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, zagadki, quizy wiedzy), rozdawano materiały informacyjno-edukacyjne;
b. zorganizowano punkt informacyjny podczas pikniku rodzinnego, w ramach którego grzyboznawca udzielał porad, przekazano materiały informacyjno-edukacyjne;
c. prowadzono instruktaż, poradnictwo i dystrybucje materiałów oświatowych podczas wizytacji w placówkach wypoczynku oraz placówek nauczania i wychowania;
d. zorganizowano punkt informacyjny w PSSE (porady i wydawanie atestów).

d) Profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych, w tym zatruć „dopalaczami", nowymi narkotykami

- zorganizowano 6 zajęć edukacyjnych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, instruktaże i ćwiczenia symulacyjne z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli. Edukacją objęto 273 uczniów ze szkół ponadpodstawowych;
- prowadzono instruktaże metodyczne i przekazywano materiały informacyjno-edukacyjne podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania, w ramach punktu informacyjnego zorganizowanego podczas pikniku rodzinnego.

e) Profilaktyka zdrowego odżywiania, edukacja konsumencka

- zorganizowano 9 zajęć warsztatowych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, ćwiczenia odczytywania etykiet artykułów spożywczych oraz zajęcia plastyczne (uczniowie wykonywali plakat „Talerz zdrowego żywienia"). Edukacją objęto 217 uczniów z 6 szkół podstawowych.

f) Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży szkolnej:

a. przeprowadzono w szkołach podstawowych instruktaże i pogadanki dot. profilaktyki wad postawy oraz przekazano materiały informacyjno-edukacyjne. Edukacja głównie dotyczyła ergonomicznych warunków stanowiska pracy uczniów (dobór mebli do wzrostu ucznia) oraz prawidłowej wagi tornistra w stosunku do wagi ucznia. Edukacją objęto 1146 uczniów klas I-VIII oraz dzieci 5-6 letnie, z 11 placówek szkolnych i przedszkolnych z terenu miasta Chełm.

g) Podstawowe zasady higieny (higiena rąk i jamy ustnej)

a. zorganizowano 14 zajęć edukacyjnych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, instruktaż i ćwiczenia mycia rąk i mycia zębów. Edukacją objęto 296 dzieci z przedszkoli.

h) Cyberuzależnienia – interwencja nieprogramowa pod nazwą „Wirtualny świat realnych zagrożeń" uświadamiająca ryzyko związane z nadużywaniem nowoczesnych technologii przez dzieci i młodzież.

- Przeprowadzono instruktaże i pogadanki dla dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania. Edukacją objęto 299 uczniów szkół podstawowych;
- Przekazano materiały informacyjno-edukacyjne do placówek nauczania i wychowania.

i) Profilaktyka chorób zakaźnych, w tym promocja szczepień ochronnych, skierowana do ogółu społeczeństwa;

- udzielano instruktaży/porad podczas wizytacji w placówkach nauczania i wypoczynku;
- w ramach profilaktyki chorób zakaźnych, przeprowadzono pogadanki dla 90 uczniów w szkole ponadpodstawowej oraz spotkanie informacyjne dla rodziców dot. szczepień przeciw HPV – edukacją objęto 130 osób;
- przekazywano materiały informacyjno-edukacyjne do placówek nauczania i wychowania, placówek wypoczynku, do zakładów opieki zdrowotnej oraz podczas pikniku rodzinnego.

j) „Zimowy i letni wypoczynek dzieci i młodzieży''

a. przekazano materiały informacyjno-edukacyjne nt. higieny osobistej, profilaktyki chorób zakaźnych, profilaktyki zatruć pokarmowych, w tym grzybami, profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych, cyberuzależnień;
b. zorganizowano pogadanki dla dzieci dot. zdrowego i bezpiecznego wypoczynku letniego i zimowego; edukacją objęto 65 osób.

k) Profilaktyka wszawicy

- przekazano materiały informacyjno-edukacyjne do placówek nauczania i wychowania w ramach interwencji oraz w ramach wizytacji placówek oświatowych i placówek organizujących wypoczynek letni i zimowy.

l) **Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach** – akcja ogólnopolska skierowana do ogółu społeczeństwa w celu podniesienia świadomości na temat zagrożenia dla zdrowia, jakim jest odporność na antybiotyki oraz nieodpowiednie ich stosowanie:
   - przekazano materiały informacyjno-edukacyjne do zakładów opieki zdrowotnej;
   - udzielono instruktaży oraz prowadzono dystrybucję materiałów podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania.

Podczas realizacji powyższych zadań umieszczano informacje na stronie internetowej PSSE w Chełmie oraz na portalu społecznościowym. Ponadto prowadzono współpracę z lokalnymi mediami (Super Tydzień Chełmski, Radio Bon Ton). Efektem współpracy były opublikowane artykuły prasowe i internetowe oraz komunikaty radiowe.

VIII. Oddział Laboratoryjny

Głównym zadaniem Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Chełmie jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego poprzez wykonywanie badań laboratoryjnych w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie funkcjonuje w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych województwa lubelskiego i wykonuje badania dla powiatu chełmskiego, krasnostawskiego, włodawskiego i łęczyńskiego.

Realizuje zadania z zakresu urzędowej kontroli żywności, monitoringu jakości wody, diagnostyki medycznej oraz środowiska pracy w tym pomiary czynników fizycznych.

Diagnostyka medyczna prowadzona przez Pracownię Diagnostyki Schorzeń Bakteryjnych i Kontroli Skuteczności Procesów Sterylizacji jest narzędziem w zapobieganiu szerzenia się chorób zakaźnych.

Laboratorium wyposażone jest w wysokiej klasy sprzęt specjalistyczny umożliwiający stosowanie różnych technik analitycznych np.: spektrometrii absorpcji atomowej. Jest ponadto przystosowane do wykonywania badań mikrobiologicznych, chemicznych oraz pomiarów czynników fizycznych.

Zintegrowany system badań laboratoryjnych umożliwia elastyczną i szybką reakcję na potrzeby działalności kontrolnej poprzez wdrażanie nowych metod badawczych i nowych parametrów w ramach realizowanych technik.

Organizacja bazy laboratoryjnej jest efektem spełnienia wymagań rozporządzeń UE i krajowych oraz szkoleń, z których wynika konieczność specjalizacji laboratoriów ze względu na zmieniające się parametry badań oraz zmniejszenie nakładów finansowych.

Oddział laboratoryjny PSSE w Chełmie posiada udokumentowany i wdrożony system zarządzania potwierdzony certyfikatem akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (Nr certyfikatu akredytacji – AB 602).

Wdrożony system zarządzania gwarantuje osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu wykonywanych badań oraz dostarczanie rzetelnych, wiarygodnych i użytecznych wyników.

Tabela 7. *Badania wykonane w 2024 r. w Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Chełmie.*

Rodzaj badań	**Liczba wykonanych badań**
Mikrobiologiczne żywności	3548
Fizyko-chemiczne i mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, wody z pływalni, kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli	9783
Czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy	362
Diagnostyczne badania mikrobiologiczne z zakresu bakteryjnych schorzeń jelitowych	10026
Skuteczności procesów sterylizacji	291

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w Chełmie
Elżbieta Kuryk
/podpisano elektronicznie/